

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Första kammaren.

Nr 17.

Lördagen den 10 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Pettersson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 154, angående ändrade grunder för försäljning av vissa Växjö hospital tillhöriga markområden.

Herr statsrådet *Lyberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 150, angående beredande av förbättrade lokaler för lantmäterikontoret och länsstyrelsen i Kopparbergs län m. m.; samt
nr 153, angående utvidgning av ångkraftstationen i Västerås m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 146, angående befrielse för åtskilliga officers- och underofficerskårer från skyldighet att återbetala vissa lån m. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkanden nr 12—14, första lagutskottets utlåtanden nr 15—18 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 7, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Första kammarens protokoll 1928. Nr 17.

Punkterna 6 och 7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till tullverket.

Punkten 14.

I punkten 16 under sjunde huvudtiteln av innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels besluta, att antalet ordinarie befattningar vid tullverket jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader skulle bestämmas i enlighet med vad av departementschefen föreslagits,

dels för budgetåret 1928—1929 för tullverket godkänna i punkten införd ordinarie stat,

dels i riksstaten uppföra ordinarie förslagsanslaget för tullverket till ett mot statens slutsumma svarande belopp av 15,877,300 kronor, att direkt utgå av tullmedel,

dels ock förklara, att sådan å den 31 december 1922 gällande ordinarie stat kvarstående tjänsteman vid tullverket, som ej anmält sig icke vilja övergå på den nya staten, skulle under budgetåret 1928—1929 komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg till belopp, vilket Kungl. Maj:t, efter förslag av generaltullstyrelsen, prövade stå i lämpligt förhållande till den tjänstgöring, som kunde komma att krävas av vederbörande eller Kungl. Maj:t eljest kunde finna skäligt, dock icke i något fall till högre belopp för år räknat, än som genom kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 444) angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för år 1922 blivit bestämt.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Sälunda hade i nedanstående inom andra kammaren väckta motioner yrkats,

av herr *E. Röing* i motionen nr 162, att riksdagen måtte besluta att i förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1928—1929 upptaga 420 kammarskrivare samt anslå därtill erforderligt belopp;

av herr *C. Lovén* m. fl. i motion nr 164,

att i förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1928—1929 måtte, med ändring av Kungl. Maj:ts förslag, upptagas bland andra:

103 tullkontorister,
461 tulluppsyningsmän,
793 tillsyningsmän, samt

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om föranstaltande under innevarande år av en utredning om behovet av ordinarie tjänster vid tullverkets kustbevakning;

av herr *C. Lovén* m. fl. i motionen nr 165, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om indragning av tullstationerna i Dalarö, Sandhamn, Lands-

ort, Hävringe, Arkö och Barösund samt förändring av tullstationen i Furusund, måtte i förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1928—1929 upptaga samma antal befattningshavare, som under innevarande budgetår vore avsett för ifrågavarande stationers verksamhet, ävensom bevilja härför erforderligt anslag och vidtaga de ändringar i anslagen till avlöningar åt tjänstemän å indragnings- och övergångsstat, som vid bifall till förslaget kunde vara påkallade;

av herr *C. Lovén* m. fl. i motionen nr 166, att riksdagen ville med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om indragning av gränstullmästartjänsten i femte gränsbevakningsdistriktet i förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1928—1929 under punkt 3. gränsvakningen, upptaga 1 gränstullmästartjänst, lönegrad B 15;

av herr *Aug. Spångberg* m. fl. i motionen nr 341, att riksdagen måtte avslå regeringens förslag om indragning av tullstationerna i Dalarö, Sandhamn, Landsort, Hävringe, Arkö och Barösund samt förändring av tullstationen i Furusund och i övrigt vidtaga de ändringar i förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare under budgetåret 1928—1929 samt i anslaget till avlöningar åt tjänstemän å indragnings- och övergångsstat, som därav kunde anses påkallade.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *R. Wagnsson*, nr 89, och den andra inom andra kammaren av herr *K. Magnusson* i Kalmar m. fl., nr 139, hemställts, att riksdagen ville, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om indragning av tullstationerna i Mörbylånga och Bergkvara samt om uppförande under viss tid å kustbevakningens stat av en kustöveruppsyningsmanstjänst i stället för en kustuppsyningsmanstjänst, besluta om uppförande å förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1928—1929 av tvenne för tullstationernas i Mörbylånga och Bergkvara verksamhet erforderliga tullöveruppsyningsmanstjänster ävensom vidtaga i anledning därav nödiga ändringar i vederbörande anslagsposter.

Slutligen hade i två likalydande motioner, väckta den ena, nr 90, inom första kammaren av herr *C. Boberg* m. fl. och den andra, nr 146, inom andra kammaren av herr *K. Wirsell* m. fl., hemställts, att Kungl. Maj:ts förslag om indragning av tullstationen i Mörbylånga ej måtte bifallas utan att tullstationen därstädes måtte tillsvidare bibehållas.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på åberopade grunder hemställt,

I) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och herrar Röings och Lovéns m. fl. motioner, II:162 och 164, den senare i vad den avsåge antalet ordinarie befattningshavare vid tullverket under budgetåret 1928—1929, samt med avslag å herrar Lovéns m. fl., Spångbergs m. fl., Wagnssons och Magnussons i Kalmar m. fl. samt Bobergs m. fl. och Wirsells m. fl. motioner II:165, 166 och 341, I:89 och II:139 samt I:90 och II:146,

a) besluta, att antalet ordinarie befattningar vid tullverket jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader skulle bestämmas i enlighet med vad av utskottet i punkten föreslagits,

b) för budgetåret 1928—1929 för tullverket godkänna i punkten införd ordinarie stat,

c) i riksstaten uppföra ordinarie förslagsanslaget för tullverket till ett mot statens slutsumma svarande belopp av 15.877,500 kronor att direkt utgå av tullmedel, samt

Anslag till
tullverket.
(Forts.)

d) förklara, att sådan å den 31 december 1922 gällande ordinarie stat kvarstående tjänsteman vid tullverket, som ej anmält sig icke vilja övergå på den nya staten, skulle under budgetåret 1928—1929 komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg till belopp, vilket Kungl. Maj:t, efter förslag av generaltullstyrelsen, prövade stå i lämpligt förhållande till den tjänstgöring, som kunde komma att krävas av vederbörande eller Kungl. Maj:t eljest kunde finna skäligt, dock icke i något fall till högre belopp för år räknat, än som genom kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 444) angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för år 1922 blivit bestämt;

II) att herr Lovéns motion, II:164, i vad densamma avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning om behovet av ordinarie tjänstemän vid tullverkets kustbevakning, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I motiveringen hade utskottet gjort följande uttalande beträffande Kungl. Maj:ts förslag rörande förändring av tullstationerna i Bergkvara och Mörbylånga till tullexpeditioner:

»Även om utskottet, i likhet med departementschefen, jämväl funnit vissa omständigheter anförda i nu berörda frågor, som i någon mån kunna anses tala för ett bibehållande tills vidare av tullstationerna, har dock utskottet, som visserligen uppmärksammat det av 1922 års riksdag i dess skrivelse nr 276 (sid. 16) gjorda principuttalandet i fråga om kustbevakningstjänstemans föreståndarskap för tullförvaltning, likväl, med hänsyn till vad generaltullstyrelsen påvisat angående obehövligheten av tullstationers bibehållande å förevarande platser, funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts nu förevarande, på generaltullstyrelsens hemställda grundade förslag. Utskottet kan sålunda icke biträda de motionsvis väckta yrkandena i dessa frågor.»

Vid förevarande punkt hade reservationer avgivits

1) av herrar *Kvarnzelius*, *Carlsson* i Gävle, *Bengtsson* i Norup och *Olsson* i Kullenbergstorp, vilka ansett utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan,

I) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herrar *Röings*, *Lovéns* m. fl., *Spångbergs* m. fl., *Wagnsons* och *Magnussons* i Kalmar m. fl. samt *Bobergs* m. fl. och *Wirsell* m. fl. berörda motioner, II:162, 165, 166, 341, I:89 och II:139 samt I:90 och II:146, samt herr *Lovéns* motion, II:164, i vad den avsåge ordinarie befattningshavare vid tullverket under budgetåret 1928—1929,

a) besluta, att antalet ordinarie befattningar vid tullverket jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader skulle bestämmas i enlighet med vad av departementschefen föreslagits,

b) för budgetåret 1928—1929 för tullverket godkänna i reservationen införd ordinarie stat,

c) i riksstaten uppföra ordinarie förslagsanslaget för tullverket till ett mot statens slutsumma svarande belopp av 15,877,300 kronor, att direkt utgå av tullmedel, samt

d) förklara, att — — — blivit bestämt;

II) att herr *Lovéns* motion, II:164 — — — riksdagens åtgärd föranleda;

2) av herrar *Nilsson* i Gränebo, *Clemedtson*, *Olsson* i Blädinge, *Holmgren* och *Järte*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava samma lydelse, som under ovan angivna reservation yrkats, med undantag därav att de funnit utskottet böra avstyrka indragning av tullstationerna i Mörbylånga och Bergkvara;

3) av herr *Widell*, som ansett, att utskottet bort avstyrka indragning av tullstationen i Mörbylånga.

Anslut till tullverket.

(Forts.)

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Som herrarna funnit, har jag jämte några andra av utskottets ledamöter vid denna punkt avgivit en reservation med avseende å personalstaten. Kungl. Maj:t har föreslagit en uppflyttning från extra till ordinarie stat av 25 kammarskrivartjänster, 5 tullkontoristtjänster, 5 tulluppsyningsmanstjänster och 30 tillsyningsmanstjänster. Utskottets majoritet har emellertid ansett sig böra på grund av väckta motioner höja antalet med respektive 5, 5, 5 och 10. Då jag för min del har den uppfattningen, att den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av ordinarie tjänster är så pass avsevärd, att det bör vara starka skäl för att man därutöver skall uppföra ytterligare ett antal tjänster på ordinarie stat, och då jag icke är så säker på att den riktiga grunden att bygga på här är, att man räknar efter, hur många ordinarie och hur många extra tjänstemän det finnes, utan att taga någon hänsyn till om dessa extra verkligen blivit anställda på grund av behov eller om det icke i många fall måhända skett på grund av låtit inskriva sig i verket som extra, har jag icke funnit tillräckliga skäl för att frågå vad Kungl. Maj:t föreslagit utan anhåller att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Herr Hallin: Som statsutskottets ärade ordförande nyss anförde, har utskottsmajoriteten här ansett sig kunna gå ett steg längre än vad Kungl. Maj:t har föreslagit med avseende å uppförande på ordinarie stat av ett antal befattningar i tullstaten. Herr Kvarnzelius nämnde, att detta endast skulle bero på väckta motioner, men så är ju icke fallet, ty vad utskottet här föreslagit är endast detsamma som generaltullstyrelsen förut uttalat sig för i sitt förslag till stat för nästkommande budgetår.

Frågan om personalstaterna inom tullverket har under de sistförflutna åren varit nog så besvärlig för den avdelning, som den förberedande behandlingen därav tillkommer, nämligen statsutskottets tredje avdelning, i det upprepade framställningar motionsvis blivit gjorda om uppflyttning till ordinarie av tjänster på denna stat. Även generaltullstyrelsen har också vid ett tillfälle — jag vill minnas år 1924 — gjort framställning härom, men Kungl. Maj:t slog dövörat till den gången. Utskottet har också under dessa år konsekvent tillbakahållit varje sådant krav på uppflyttning, ända till innevarande års riksdag, då Kungl. Maj:t har förklarat, att en uppflyttning å ordinarie stat av vissa tjänster nu vore ofrånkomlig. Då dessa personalstater sedan 1922, vilket år de av riksdagen fastställdes, i stort sett icke ha undergått någon förändring i nu ifrågakarande avseende, har man icke längre kunnat motstå de berättigade kraven på en uppflyttning i något större omfattning av dessa tjänster. Trots den uppflyttning, som nu föreslås av utskottet, har man dock i utskottets förslag med ett enda undantag när icke kommit upp till den normalstat, som 1924 års tjänstgöringskommission och generaltullstyrelsen föreslogo såsom den för framtiden normerande personalstaten, utan man ligger alltjämt under denna, som sagt med ett undantag när, nämligen i fråga om kammarskrivarna, beträffande vilka det av statsutskottet nu framlagda förslaget verkligen företer någon ökning av den då föreslagna normalstaten. Kammarskrivarna ha att utföra ett så kvalificerat arbete, och tullverket har under de år, som gått, fått sig en hel del nya uppgifter ålagda, som ställa större krav på ifrågakarande tjänstemän, och det är därför utskottet gått in för en något ökad omfattning av kammarskrivargraden.

Nu har Kungl. Maj:t föreslagit uppflyttning av 75 tjänster, medan utskottet har föreslagit uppflyttning av 100 tjänster i de olika grader, som herr

Anslag till
tullverket.
(Forts.)

Kvarnzelius nyss omnämnde. Utskottet har emellertid trots sig kunna läsa mellan raderna i Kungl. Maj:ts förslag, att det var försiktigheten, som dikterade, att man i år endast begärde 75 tjänster, men att man tänkte sig att inom en ganska nära framtid taga steget fullt ut och som generaltullstyrelsen föreslagit uppflytta 100 tjänster. Utskottet har ansett sig kunna föreslå, att detta steg nu tages på en gång i stället för att man delar upp åtgärden på ett par år och har därför samtidigt föreslagit det uttalandet i motiveringen, att man förväntar, att om utskottets förslag bifalles av riksdagen, nya uppflyttningar under den närmaste framtiden icke skola ifrågasättas. Utskottet har vidare, när det gått fram på denna linje, ansett sig kunna reducera det belopp, som Kungl. Maj:t har föreslagit till extra ordinarie befattningshavare, med 90,000 kronor, och det förefaller mig som en klar konsekvens, att om man uppflyttar ett visst antal befattningshavare till ordinarie, vilket ju betyder, att de placeras en löneklass högre än förut, bör man också begränsa det anslag, som utgår till de extra ordinarie befattningshavarna, med motsvarande summa.

Det talas så mycket i vår tid om »extraordinarieeländet», och jag tror knappast, att det finnes något område, där man med större rätt kan använda detta uttryck, än just i tullverket. Det finns nämligen där befattningshavare, som ha gått ända till 15 å 17 år på extra tjänst, och jag tror, att medeltalet för kammarskrivarna är 13½ år. Då måste man ju säga, att kraven på uppflyttning å ordinarie stat äro ganska starka. Man ställer ju mycket stora fordringar på dessa befattningshavare, på deras omutliga ansvars- och pliktkänsla i deras många gånger ganska besvärliga tjänstgöring, och det är därför som statsutskottet nu har ansett sig icke böra intaga en avvisande hållning utan i största möjliga utsträckning tillmötesgå dessa befattningshavares krav på att få den tryggare ställning, som den ordinarie tjänsten erbjuder.

På grund av vad jag sålunda anfört ber jag, herr talman, att vid den föredragna punkten få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson, Petrus: Herr talman! I den fråga, som nu här diskuteras, har jag i statsutskottet anslutit mig till Kungl. Maj:ts förslag, alltså till den reservation, som är avgiven av herr Kvarnzelius m. fl. Jag ansåg nämligen, att man borde för närvarande nöja sig med det antal uppflyttningar till ordinarie tjänst, som Kungl. Maj:t föreslagit, och jag kan här inskränka mig till att uttala min anslutning till de synpunkter, som rörande denna sak under debatten framförts av herr Kvarnzelius.

Men under denna punkt behandlas vidare anslag för uppehållande av under tullverket hörande tullstationer och tullexpeditioner. Kungl. Maj:t har bl. a. föreslagit förändring av tullstationerna i Mörbylånga och Bergkvara till tullexpeditioner, och statsutskottet har givit sin anslutning härtill. Detta synes ha skett i det lovliga syftet att iakttaga större sparsamhet. Det gäller alltså en besparingsåtgärd, men granskar man saken närmare, torde det vara tvivelaktigt, huruvida det blir någon besparing. Beträffande Mörbylånga, som jag först skall något beröra, blir det i stället för en besparing en utgiftsökning för staten under de närmaste åren. Tullstationen där skulle nu förvandlas till tullexpedition. Innehavaren av tullstationen skulle bli kustöveruppsyningsman på Öland och alltså tillse bevakningen å den långsträcktä ön med dess till trettio mil uppgående kuststräcka. Han blir därför mycket upptagen av bevakningstjänsten och kan då ej samtidigt sköta tullexpeditionen. Följden blir alltså, att denna expedition vid många tillfällen måste skötas av extra personal, och det torde icke finnas personal, som är kunnig i dessa göromål, på närmare håll än i Kalmar. Talrika resor skulle sålunda få företagas till Mörbylånga av personal vid Kalmar tullkammare. Redan på grund härav blir det ju avsevärt ökade utgifter för tullexpeditionen i Mörbylånga.

Därtill kommer, som jag också vill påpeka, att den nuvarande innehavaren av tjänsten, om han överflyttas till bevakningstjänst, skall pensioneras tre år tidigare än i den tjänst han för närvarande innehar. Han skulle nämligen i förra fallet pensioneras om sju månader, men bibehålles tullstationen, kommer han däremot icke att pensioneras förr än om tre år, och enligt vad motionärerna framhålla, skulle förändringen medföra en ökad utgift för staten av ett par tusen kronor årligen. Kostnaderna skulle, om man förvandlar tullstationen till en tullexpedition, röra sig om 9,100 kronor, medan om man däremot bibehåller den nuvarande organisationen och låter föreståndaren sköta befattningen i ytterligare tre år, tills han i denna tjänst blir pensionsmässig, kostnaderna komma att begränsas till omkring 7,000 kr. årligen.

En tullexpedition har ej heller från expeditionssynpunkt samma värde för befolkningen å orten som en tullstation. Ortsmyndigheterna ha också samfällt uttalat, att de önska bibehålla den nuvarande tullstationen. Sälunda är dess bibehållande tillstyrkt av tullkammaren i Kalmar, länsstyrelsen i Kalmar län, kommunalfullmäktige och köpingsstyrelsen i Mörbylånga, landsfiskalen i orten samt Smålands och Blekinge handelskammare, varjämte Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag samt Ölands järnvägsaktiebolag uttalat sig därför. Även herr statsrådet och chefen för finansdepartementet synes i sitt uttalande till statsrådsprotokollet hava funnit rätt starka skäl tala för ett bibehållande av tullstationen, men han har slutligen vid avgörandet vid generaltullstyrelsens förslag i detta avseende. Men efter vad jag tror mig förstå skulle han kanske icke ha så mycket emot att kammaren i detta avseende fattar ett annat beslut, nämligen att bibehålla tullstationen i Mörbylånga åtminstone ännu i tre år, medan den innehaves av den nuvarande föreståndaren. Under denna tid finge man ju också större erfarenhet om rörelsens omfattning å platsen än vad man nu har, och man kunde då företaga en ny omprövning huruvida man sedan ville bibehålla ifrågavarande tullstation såsom sådan eller förvandla den till en tullexpedition. Vi ha icke för närvarande så lång erfarenhet härom, ty det var först vid 1923 års riksdag, som beslut fattades om inrättandet av tullstationen i Mörbylånga. Såsom motiv för en indragning anföres nu, att trafiken i hamnen minskats, men detta har till största delen, kanske uteslutande, sin orsak uti, att sockerbruket i Mörbylånga varit nedlagt under sista delen av 1926 och början av 1927 till följd av den inställda sockerbetsodlingen. Sedan har emellertid såväl de inkommande som de utgående fartygens antal ökat och kommer kanske att ökas även under de närmaste åren. Det är alltså skäl i att vänta med denna förändring för att få större erfarenhet rörande trafikens omfattning och behovet av en tullstation i Mörbylånga.

Beträffande Bergkvara är såväl antalet inkommande som utlöpande fartyg vid denna hamn något större än vid Mörbylånga, och ortsbefolkningen är även där intresserad av att tullstationen bibehålles. Lantbefolkningen i orten tager till största delen sitt varubehov över denna hamn, och ur denna synpunkt är det av intresse att bibehålla även Bergkvara såsom tullstation. Motionärerna för bibehållande av tullstationen i Bergkvara hava även anført, att den nuvarande föreståndaren för stationen, som innehafv tilltjänsten endast i några få månader och som skaffat sig en fastighet i Bergkvara samhälle, skulle, om han nu förflyttas till bevakningstjänst, få försälja denna fastighet och därigenom lida stora förluster. Han har räknat med att han skulle få behålla denna plats för framtiden och inrättat sig därefter.

Jag vill därför, herr talman, be att få yrka bifall till de framställningar, som gjorts motionsvis såväl i denna kammare som även i andra kammaren rörande denna sak, och hemställer, att en sådan ändring företages i utskottets motivering i denna punkt å sid. 19, att den skulle komma att lyda: »Utskottet har i likhet med departementschefen funnit de för bibehållande av ifrågavarande tull-

Anslag till
tullverket.
(Forts.)

stationer anförda skälen beaktansvärda, och utskottet har gentemot dessa skäl icke ansett sig kunna förorda indragning av stationerna utan vill biträda de motionsvis framställda yrkandena om avslag å Kungl. Maj:ts framställning i denna del.»

Herr statsrådet **Lyberg**: Herr talman! Jag har att uttala mitt tack till statsutskottet för dess välvilliga behandling av denna huvudtitel. Jag kanske rättare borde uttrycka mig så, att jag är tacksam för att behandlingen av denna huvudtitel icke varit så välvillig, att finansplanens utgiftsberäkningar på ett allvarligt sätt äventyrats.

Vid den föredragna punkten vill jag erinra om vad som redan sagts, att jag icke ansett mig böra tillstyrka inrättande av fullt så många nya ordinarie befattningar, som generaltullstyrelsen föreslagit. Skälen därtill ha angivits i statsverkspropositionen. Jag vill tillägga, att såsom ett ytterligare skäl har givetvis av mig betraktats den omständigheten, att det ju för närvarande pågår ett ivrigt arbete i syfte att i allmänhet inom administrationen genom nedskärningar vinna besparingar.

Jag är den förste att beklaga, att inom tullverket antalet extra ordinarie befattningshavare är så stort och att dessa befattningshavares väntan på befordran till ordinarie tjänst är så lång. Men det torde böra ihågkommas, att det arbete, som inom tullverket utföres, ofta är under olika tidsperioder av växlande omfattning och att just för den skull antalet extra ordinarie måste bliva relativt stort under vissa tidsperioder, särskilt när konjunkturerna äro goda. Jag vill därtill säga, att jag i anledning av klagomålen över den långa väntetiden inom tullverket sökt göra klart för mig, hur det förhåller sig inom andra grenar av statsförvaltningen, och jag är icke riktigt övertygad om att väntetiden på andra håll i statsförvaltningen icke sällan är lika lång, om man nämligen tar hänsyn till att ofta en viss utbildnings- och studietid efter avlagd mogenhetsexamen måste föregå extra ordinarie anställningen i respektive verk.

Det må gärna erkännas, att vad generaltullstyrelsen föreslagit i och för sig är av den beskaffenhet, att jag hyst någon tvekan, hur långt jag skulle gå, ehuru jag emellertid av skäl, som nyss antytts, har stannat för ett mindre antal. Om nu riksdagen vill sträcka sin välvilja längre, har jag pliktskyldigast att tacka, ehuru jag givetvis måste erinra om att ett beslut i enlighet med statsutskottets hemställan nog visserligen för närvarande icke har så stor ekonomisk räckvidd men dock kan få en rätt avsevärd sådan för framtiden.

Vad till sist angår tullstationerna i Mörbylånga och Bergkvara, är det riktigt, vad den siste talaren sagt, att jag varit mycket tveksam, om det vore riktigt att förvandla dessa tullstationer till tull expeditioner, detta på grund av en del av de skäl, som den ärade talaren anført. Men å andra sidan har jag måst känna mig övertygad av vad generaltullstyrelsen anført om att tull expeditioner mycket väl kunna utföra det arbete, som på ifrågavarande platser förekommer.

Jag har, herr talman, ingenting vidare att tillägga.

Herr **Björck**: Herr talman! I själva huvudfrågan, de nya tjänsterna, har det motstånd, som finansministern rest, varit mycket lamt, då han till och med uttryckte sin erkänsla för att utskottet här gått längre än Kungl. Maj:t. För min del är jag övertygad om att utskottsförslaget, även om man anlägger en sträng sparsamhetssynpunkt, är synnerligen starkt motiverat. Generaltullstyrelsens chef har ju den tvivelaktiga äran att vara överspärmästare i riket, åtminstone tills den allra nyaste stjärnan, 1927 års besparingsnämnd, dök upp på firmamentet. Den som har haft att pröva de förslag, som ha framgått ur den tidigare besparingskommitténs skärseid, har fått ett bestämt intryck av att det från ledarens sida utföres ett aktningvärt arbete för att uppnå *rationella* be-

sparingar, icke skenbesparingar. När man har den uppfattningen, är det klart, att man är benägen att lyssna till vad som från hans sida anföres, även då han talar såsom verkschef, och min övertygelse är, att man intar en mycket hållbar ståndpunkt, då man går in för just det antal tjänster generaltullstyrelsen begärt och alltså något ökar vad Kungl. Maj:t föreslagit. Och då man samtidigt bestämt säger ifrån, att man under den närmaste framtiden icke vill veta av någon utvidgning av de sålunda fastställda personalstaterna har man givit det fortsatta besparingsarbetet ett kraftigt handtag. Jag är visserligen beredd på att reservanterna invända, att detta förklara även de för sin del, men jag vill då fästa uppmärksamheten på, att det är en väsentlig skillnad att göra ett sådant tillägg, när man ställer sig på den ansvariga myndighetens ståndpunkt, mot att göra det, när man avvisar dess krav. Ty det är ju uppenbart, att den ansvariga myndigheten måste av sakliga skäl hävda, att det nästa år föreligger behov av precis samma antal tjänster som den begärt i år, och om den icke nu rörer tillmötesgående, lär man väl då vara nödsakad att gå i författning om att åtgärder vidtagas för att få antalet fyllt. När det nu emellertid från herr finansministerns sida antytts, att vissa utredningar skulle kunna tänkas nedbringa tullverkets behov av ordinarie befattningshavare, vill jag för min del understryka, att det i detta fall verkligen förefinnes en tillräckligt stor säkerhetsmarginal. Om man nämligen ser på staten för den extra personal, som tullverket anlitar och som ju drar en kostnad av hela två miljoner kronor, upptager den icke mindre än 99 kammarskrivare och ej mindre än 700 icke-ordinarie tjänster i andra grader. Här finns alltså en mycket bred marginal, så bred, att man med mycket stor visshet kan försäkra, att någon risk för att tjänster skola bli överflödiga genom den av utskottet föreslagna ökningen av de ordinarie befattningshavarnas antal med ytterligare 25 alls icke är för handen.

Vad så beträffar den andra, mindre stridsfrågan i detta sammanhang, vill jag säga, att jag i högsta grad respekterar den energi, med vilken herr Nilsson i Gränebo drar i härad för de hotade platserna inom hans valkrets. Vill man anlägga rikssynpunkter på frågan, tror jag emellertid, att man skall få ganska svårt att med fog göra gällande, att förhållandena i Mörbylånga motivera en sådan upphöjelse ur tullsynpunkt, som platsen faktiskt blivit delaktig av. Herr Nilsson i Gränebo har visserligen åberopat, att sockerfabrikationen sista året legat nere, och att situationen, när denna fabrikation väl kommit i gång igen, blir en annan. Går man emellertid till de siffror, som finansministern meddelat i statsverkspropositionen och som herrarna för övrigt finna återgivna i utskottets utlåtande, finner man, att enligt siffrorna för fyra år kommer det i genomsnitt ungefär ett fartyg varje månad in till Mörbylånga och utklaras ungefär tre fartyg på fyra månader. Man behöver under dessa omständigheter sannerligen icke hemfalla åt någon alltför överdriven uppskattning av den ifrågavarande befattningshavarens arbetsförmåga för att säga, att han icke blir överansträngd, även om han får en något ökad bevakningstjänst. Han bör ändå kunna klara ett inkommande fartyg en gång i månaden eller tre utgående fartyg på fyra månader. Inför dessa fakta böra de betänkligheter, som herr Nilsson i Gränebo anförde, få vika, liksom de fått göra inför statsutskottets stora majoritet.

Det är ju så, att vi litet var önska orda om sparsamhet, och herr Nilsson i Gränebo gör det ju med förkärlek. Men det förhåller sig nog också på det sättet, att ju närmare sparsamheten kommer den egna knuten, desto mindre uppskattas den. Vad den föreliggande frågan beträffar, har jag den bestämda uppfattningen, att man överdriver svårigheterna att genomföra en sparsamhetsåtgärd. Det talas om ortsmyndigheternas yttranden, men det är väl alldeles givet, att dessa finna det angeläget att tillhöra en så hög klass som möjligt. Helt visst skulle det icke erbjuda några svårigheter för herr Nilsson i Gränebo att

Anslag till
tullverket.
(Forts.)

exempelvis få ortsmyndigheternas stöd om det omöjliga ifrågasattes, att flytta generaltullstyrelsen till Mörbylånga — även det skulle givetvis innebära stora fördelar för orten. Men det vore icke sakligt motiverat, även om aldrig så många ortsmyndigheter ställde sig på den ståndpunkten.

Här är icke ådagalagt, att Mörbylångas behöriga intressen åsidosättas på minsta sätt genom den anordning, vilken Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, och under sådana förhållanden ber jag, herr talman, att även i denna del få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Boberg: Herr talman! Jag vill icke, i likhet med den siste ärade talaren, uteslutande anlägga rikssynpunkter på den föreliggande frågan; jag tror, att om man gör det i alltför hög grad, kan man göra orätt mot de lokala förhållanden, som faktiskt föreligga. Det är väl ändå ingen lätt uppgift för en man, som har en 30 miles kust att bevaka, att samtidigt dagligen vara närvarande på tullstationen. Det är särskilt en sak jag vill påpeka i samband med detta, på samma gång som jag instämmer med min ärade granne i allt vad han här yttrade, nämligen att medan tulltjänstemannen är borta på bevakning, kunna fartyg från främmande länder komma in i hamnen, och dessa fartyg kunna, vilket torde observeras av nykterhetsvännerna här i kammaren, ha sprit ombord. Detta vakar tullen över, men naturligtvis endast om tjänstemannen är närvarande — är han däremot borta på en trettiomilsresa, blir det ganska svårt att kontrollera vad fartyget har ombord. Vidare kan fartyget ha smittkoppor eller andra farliga sjukdomar ombord, i vilka fall en utebliven undersökning kan medföra stora vådor. Är tulltjänstemannen borta, blir förhållandet här ungefär detsamma, som om man kommer till en järnvägsstation för att få något uträttat, medan stationsföreståndaren är ute och kör lokomotiv fem eller sex mil därifrån. Jag tror, att man måste ordna sådana förhållanden som dessa på ett *praktiskt* sätt, allteftersom det befines lämpligt för den ort det gäller.

Visserligen förhåller det sig så, att det arbete, som utföres vid tullstationen i Mörbylånga, icke är så synnerligen stort och det har nu varit mindre än vanligt därigenom, att sockerbruket i Mörbylånga tillfälligt nedlagts. Men vi ha anledning hoppas, att det åter kommer att upptaga sin verksamhet, och då blir läget ett annat än för närvarande. I alla händelser innebär ju den ifrågasatta förändringen alls ingen besparing för statsverket, utan tvärtom, som min granne framhöll, en merutgift för de närmaste tre åren av 2,000 kronor. Jag tycker, att det är en underlig sparsamhet att gå denna väg, varför jag skall be att få instämma i det yrkande, som här framställts av herr Petrus Nilsson.

Herr Hallin: Herr talman! I den strid, som här utkämpas angående bibehållandet av tullstationerna i Mörbylånga och Bergkvara, ber jag att i allo få instämma i vad som uttalats dels av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet och dels av herr Björck. Det är givet, att alla de synpunkter, som nu anförts, varit uppe i diskussionen redan förut och bedömts av de myndigheter, som haft att taga ställning till spörsmålen. Dessa ha därvid kommit till det resultatet, att tullstationerna i fråga utan olägenhet kunna förvandlas till tull expeditioner. Det förefaller mig, som om det under sådana förhållanden varit rent ut sagt omöjligt för statsutskottet att ställa sig på en annan linje än vad statsutskottet här gjort.

Nu har av herr Nilsson i Gränebo framställts ett yrkande, i vilket den siste ärade talaren instämde, om en ändring i utskottets motivering med avseende å denna fråga. Jag vill emellertid göra kammaren uppmärksam på att denna ändring i motiveringen även betingar en ändring i viss mån av staterna, och något förslag till en sådan ändring föreligger icke för kammaren. Mig synes

det följaktligen vara synnerligen svårt att på stående fot fatta ett beslut i enlighet med detta förslag.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade, att han i fråga om uppflyttning av befattningshavare i ordinarie tjänster icke kunde annat än tacksamt acceptera utskottets förslag, ehuru han gjorde en viss reservation med avseende å den finansiella konsekvensen av ett sådant beslut. Jag kan för min del icke riktigt fatta, vad herr statsrådet därvidlag syftar på. Det är ju klart, att man i viss omfattning binder sig, när man flyttar upp ytterligare 25 tjänster till ordinarie, men det är ju i alla fall, i betraktande av den personal på tusentals personer, som tullverket omfattar, en mycket ringa bräkdell, som det här är fråga om. För övrigt vill jag påminna om, att i samband med den uppflyttning av tjänster, som nu förordas, föreslås å andra sidan en indragning av tjänster av mindre kvalificerad beskaffenhet till ett antal av icke mindre än 40. Sålunda gäller det realiter icke en uppflyttning av 75 eller 100 befattningar, utan 75, resp. 100 minus de 40 tjänster, som föreslås skola indragas.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr **Pålsson**: Herr talman! När en enskild motionär framträder i riksdagen med yrkande om ändrade tullar, mötes hans förslag städse av det uttalandet från vederbörande utskotts sida, att frågan om tullarnas storlek och inbördes avvägning är föremål för utredning av en kommitté. På grund härav har nästan alltid avslag å dylika motioner blivit följden, då man ju icke vet, huru denna inbördes avvägning en gång kommer att ske. När nu Kungl. Maj:t föreslår en utökning av de ordinarie befattningshavarnas inom tullverket antal med 75 men utskottets majoritet velat företaga ytterligare en ökning med 25 ända upp till 100 tjänster, finner jag, under det osäkerhetstillstånd, som för närvarande råder beträffande tullsystemet med hänsyn till denna utredning, att man i detta fall bör följa Kungl. Maj:ts förslag. Det skulle ju kunna hända, att det, när tullutredningen föreligger, i själva verket befinnas föreligga ett mycket mindre behov av ordinarie personal än förut. Jag anser sålunda, att det skulle vara tryggast att stanna vid den ökning, som regeringen föreslagit, nämligen en ökning av den ordinarie personalen med 75 tjänster.

I fråga om Mörbylångas och Bergkvaras bibehållande som tullstationer är det faktiskt ett sparsamhetsintresse att få tjänstemännen där ersatta med lägre befattningshavare. Tullinkomsterna från dessa tullstationer räcka icke till att avlöna de befattningshavare av högre grad, som nu finnas där, och sålunda anser jag det från ren sparsamhetssynpunkt nödvändigt att ändra dem till tull expeditioner.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Herr talman! Beträffande inrättandet av de här ifrågasatta nya ordinarie befattningarna vill jag till en början erinra om, att den av herr Kvarnzelius avgivna reservationen icke upptar alla, som inom utskottet röstade för Kungl. Maj:ts förslag. Majoriteten är sålunda inom utskottet icke så stor, som reservationens svaghet på papperet utvisar.

När man går att inrätta ordinarie tjänster inom ett verk, och, såsom i detta fall, de som haft att utreda ärendet i första hand föreslagit 75 nya ordinarie befattningar, skall det föreligga mycket starka skäl för att utan vidare vidtaga en ökning med ytterligare 25 och sätta antalet till jämnt 100. Jag måste för min del ansluta mig till den reservation, som härutinnan avgivits av herr Kvarnzelius och vilken innebär ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Beträffande åter den uppkomna tvisten om indragning av tullstationerna i

Anslag till
tullverket.
(Forts.)

Bergkvara och Mörbylånga skall jag, för att det icke uteslutande skall bli, som herr Björck tycktes göra gällande, ett ortsintresse, som företrädes av de båda talarna på kalmarbänken, också be att få göra mig till talesman för de synpunkter, som dessa talare här framfört, enär jag nämligen är övertygad om att de i sak ha rätt. Det kan icke hjälpas, att man vid studerandet av denna fråga får det intrycket, att det måtte vara någon fel begånget, alldeles särskilt beträffande Mörbylånga. Här föreslås en anordning, som innebär, att kustuppsyningsmannen i Mörbylånga, utom det att han skall vara kustbevakningsman på en sträcka av 30 mil, också samtidigt skall vara ensam tullman på platsen med daglig kontorstid. En sådan anordning förefaller mig orimlig. Vad skulle man säga, om det t. ex. bestämdes, att vid en mindre järnvägsstation en lokomotivförare samtidigt skulle köra tåg på järnvägen och sköta expeditionen på järnvägsstationen? Det synes mig vidare, som om ett bifall till förslaget skulle som en nödvändig konsekvens medföra, att personalen sedermera måste kompletteras med en vikarie för föreståndaren, vilken skulle förordnas att sköta tullexpeditionen i Mörbylånga, och då är ju egentligen hela sparsamhetssträvandet borteliminerat.

Det gäller här icke någon stor fråga, och jag betraktar det heller icke som något speciellt Mörbylångaintresse. Men jag ser frågan ur organisatorisk synpunkt, och jag kan för min del icke känna mig tillfreds med ett organisationsförslag, som ordna förhållanden på detta sätt. Jag kan förstå, att herr finansministern, som han också bekände, varit mycket tveksam, när han gått in för indragning av Mörbylånga och Bergkvara tullstationer, och jag tycker för min del, att den tveksamhet, som finansministern redan har uttalat, bör utvecklas till ett bestämt motstånd mot det förslag, som här föreligger. Jag ber herr talman, att få ansluta mig till det yrkande, som framställts av herr Petrus Nilsson.

Herr Clemedtson: Herr talman! Det är ju alltid en vansklighets sak att försöka gå emot ett statsråd, som inför kammaren förfäktar sparsamhetssynpunkter. I det här ifrågavarande hänseendet vill jag emellertid för min del tyda herr finansministerns uttalande så, att om riksdagen i dag beträffande Mörbylånga och Bergkvara skulle fatta det beslut, som här föreslagits av herr Petrus Nilsson, skulle han taga ett sådant beslut med det allra största jämnmod.

Jag blev något förvånad över att höra en så lärd man som herr Björck argumentera på det sätt, som han gjorde gentemot herr Petrus Nilsson. Han sade beträffande tullexpeditionen i Mörbylånga, att det vore ganska egendomligt, att herr Nilsson så litet tänkte på sparsamheten, då den kom till hans egna knutar. Det är måhända icke så egendomligt i och för sig, men mera egendomligt är herr Björcks påstående, då man betänker att det beträffande Mörbylånga var just sparsamhetssynpunkten, som framhölls av herr Nilsson. Han påvisade, och herr Björck vederlade honom icke, att enligt det av honom framlagda förslaget skulle här sparas åt staten ett par tusen kronor.

Vad sedan beträffar den av herr Björck påpekade låga frekvensen av inkommande och utgående fartyg vid tullstationen i Mörbylånga, vill jag betona, att man icke enbart kan få taga hänsyn till detta. Man bör i icke mindre mån taga hänsyn till det skäl, som anfördes av den siste ärade talaren, herr Johansson i Fredrikslund, nämligen den långa bevakningssträckan. För att till slut göra en liten jämförelse mellan Bergkvara och Mörbylånga, vill jag säga, att herr Björck glömde framhålla, att frekvensen vid tullstationen i Bergkvara är mycket större än vid Mörbylånga.

Jag ber att få instämma i vad herr Boberg och herr Nilsson i Gränebo här yttrat, och instämmer i det yrkande, som framställts av den sistnämnde.

Herr **Hallin**: Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag ytterligare tar kammarens tid i anspråk ett par minuter, men jag har icke kunnat underlåta att begära ordet med anledning av ett par yttranden, som här ha fällts. Herr Pålsson drog nu in i denna debatt också frågan om tullarnas avvägning och ville göra gällande, att man först skulle avvakta den igångsatta utredningen på detta område, innan man bestämde sig i denna sak. Tror verkligen någon av kammarens ledamöter i övrigt, att ett beslut om uppflyttning av dessa 25 extra ordinarie befattningshavare i tullverket kan ha det minsta att betyda med avseende på frågan om tullarnas avvägning, som är under utredning?

*Anslag till
tullverket.
(Forts.)*

Herr Johansson i Fredrikslund ville göra gällande, att man borde gå fram med största försiktighet vid denna uppflyttning och icke endast följa några motionärers yrkanden. Det påståendet har jag redan förut bemött: det förhåller sig icke på det viset. Vad statsutskottet föreslagit är intet annat än vad generaltullstyrelsen, den ansvariga myndigheten, har gått in för, och när man tar i betraktande, att såsom chef för detta verk sitter en person, som i allmänhet är anlitad för att söka uppnå besparingar inom statsförvaltningen, tror jag icke, att man härvidlag behöver befara, att man tar något steg ut i det ovissa. Jag tror därför, att kammaren med största lugn kan besluta i enlighet med vad statsutskottet föreslagit.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, utom i fråga om motiveringen, till vilken han ville återkomma efteråt, hade i avseende på den nu föredragna punkten yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Carl*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 7 punkten 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att den del av utskottets motivering, som å sid. 19 i det tryckta utlåtandet började med orden »Även om utskottet» och slutade med »dessa frågor», skulle godkännas, dels ock, av herr *Nilsson, Petrus*, att berörda del av utskottets motivering skulle utbytas mot följande: »Utskottet har i likhet med departementschefen funnit de för bibehållande av ifrågavarande tullstationer anförda

*Anslag till
tullverket.*
(Forts.)

skälen beaktansvärda, och utskottet har gentemot dessa skäl icke ansett sig kunna förorda indragning av stationerna utan vill biträda de motionsvis framställda yrkandena om avslag å Kungl. Maj:ts framställning i denna del.»

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt de i fråga om utskottets motivering förekomna yrkandena och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets motivering i nyss angivna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Petrus*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner den del av motiveringen i statsutskottets utlåtande nr 7 punkten 14, som å sid. 19 i det tryckta utlåtandet börjar med orden »Även om utskottet» och slutar med »dessa frågor», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Petrus Nilssons under överläggningen gjorda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 15—32.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 33.

*Ang.
socialiserings-
nämnden.*

Kungl. Maj:tt hade föreslagit riksdagen att upptaga det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med oförändrat belopp, 280,000 kronor.

I en inom andra kammaren av herr *O. Järte* m. fl. väckt motion, nr 230, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, hade hemställts, att riksdagen måtte, med uttalande av önskemålet, att socialiseringsnämnden måtte anmodas inkomma med definitiv arbetsplan av beskaffenhet att kunna slutföras under loppet av de närmaste två åren, minska det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga under sjunde huvudtiteln, nu 280,000 kronor, med 20,000 kronor till 260,000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å herr Järtes m. fl. berörda motion, II: 230, upptaga det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med oförändrat belopp, 280,000 kronor.

Reservation hade avgivits av, utom annan, herrar *Widell, Bergqvist, Nilsson* i Gränebo, *Hallin, Johansson* i Fredrikslund, *Wiklund, Bengtsson* i Norup, *Olsson* i Blädinge, *Holmgren* och *Järte*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka den av herr Järte m. fl. i ämnet väckta motionen.

Herr Hallin: Herr talman! Vid den nu föredragna punkten föreligger en reservation av tio av utskottets ledamöter, som yrka bifall till den av herr Järte väckta motionen, i vilken hemställes, att riksdagen må, med uttalande av önskemålet, att socialiseringsnämnden anmodas inkomma med definitiv arbetsplan av beskaffenhet att kunna slutföras under loppet av de närmaste två åren. minska det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga under sjunde huvudtiteln, nu 280.000 kronor, med 20.000 kronor till 260.000 kronor.

Ang.
socialiserings-
nämnden.

(Forts.)

När detta ärende var före i statsutskottet, ställde sig elva ledamöter på den ståndpunkt, som kommit till uttryck i utskottets yttrande, mot de tio, som reserverat sig. Sålunda måste det ju konstateras, att det är en mycket svag majoritet, som står bakom detta utlåtande. För min egen del skulle jag icke ha tagit upp denna fråga nu vid detta tillfälle, om man hade visat litet mera hänsyn till vad som förekom vid förra årets riksdag och till de uttalanden, som då gjordes. Såvitt jag kunnat finna av handlingarna, har icke så skett. Socialiseringsnämnden svävar alltjämt ut på ett, såvitt man kan se av dess sista program, omätligt utredningshav; någon koncentration av dess uppgifter märkes icke. Men vad man märker är, att utgifterna stegras med 80.000 å 90.000 kronor årligen. Då denna fråga förra året var före i kammaren, yttrade herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att han ämnade i fortsättningen hålla ögonen på socialiseringsnämnden och se till, huruvida icke någon begränsning särskilt med avseende å utgifterna kunde komma att göras. Vad har nu resultatet av herr statsrådets löfte därvidlag blivit? Jo, att dessa utgifter, som under budgetåret 1925—1926 uppgingo till 72,657 kronor, under budgetåret 1926—1927 uppgått till 82,560 kronor, sålunda *en ökning av 10,000 kronor*. Se vi på det senare halvåret 1 juli—31 december 1926, gingo nämndens utgifter till 39,552 kronor, under det att de under det senare halvåret 1 juli—31 december 1927 — det var under den tid, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet särskilt skulle hålla efter nämnden — gingo upp till 43.343 kronor, sålunda även efter detta Bragelöfte *en ökning av över 4,000 kronor*. Man måste därför, synes det mig, ånyo påminna denna nämnd om dess förgänglighet och att en ytterligare koncentration av dess arbete är nödvändig. Kravet på en successiv, icke allt för långsam avveckling kommer nog icke att tystna, även om riksdagen nu fattar beslut i enlighet med statsutskottets föreliggande utlåtande. Det finnes en opinion i landet, som starkt reagerar mot detta sätt och denna användning av skattemedel.

Med dessa korta ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr Walles: Herr talman! Kontentan av den kritik, som förts och föres emot socialiseringsnämnden, går ut på, att utredningen tagit för lång tid i anspråk eller att arbetet förhålls. Jag tror, att detta beror på en felsyn och en oriktig uppfattning av hela detta utredningsproblems natur. En utredning avsedd att omfatta nationens ekonomiska liv, hela denna mångskiftande art av ekonomisk verksamhet på olika områden, måste på grund av problemets natur bli både omfattande och tidsödande. Men vi böra göra klart för oss, att vi dock aldrig kunna komma förbi en dylik utredning. Förr eller senare måste den ske. Klarläggande fakta bli erforderliga, vare sig arbetet därmed skall ske i olika etapper för olika områden eller omfatta det hela. För ett klart överblickande kräves tydligen det senare tillvägagångssättet.

Denna sak blev ju så grundligt belyst under fjolårets debatt, att en närmare bevisföring kan vara överflödig. Det är, kort uttryckt, inte något vanligt kommittéarbete eller någon vanlig utredning, som här utkräves, utan det är

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

samtidigt ett forskningsarbete av omfattande art och måste därför räknas efter helt andra tidsmätt.

Vad som här göres är enligt min mening ett grundläggande arbete för tider, som snart stunda för vår nation, och det betydande och belysande material, som här samlas, skall säkerligen en gång bli till största nytta och gagn.

Den otålighet, som såväl i år som i fjol kommit till synes gentemot socialiseringsnämndens verksamhet, grundar sig sålunda på bristande uppfattning om vad det här gäller och vad det har för betydelse för vår nations framtid.

Då jag är övertygad om, att utskottets majoritet i detta fall har ett bättre grepp på hela detta stora och betydelsefulla utredningsproblem, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Carlsson, Carl: Herr talman! Jag skall bara be att i korthet få erinra om att när denna fråga förra året var föremål för behandling inom riksdagen, ifrågasatte riksdagen, om icke socialiseringsnämndens arbete borde inskränka sig till utredning angående det svenska samhället och dess produktionsförhållanden. Regeringen har också givit socialiseringsnämnden vissa direktiv i anslutning härtill, och under sådana förhållanden har det förefallit utskottet, som om det skulle vara oklokt att just nu på något sätt ingripa i nämndens arbete och att man därför borde låta nämnden fortsätta sitt arbete en tid framåt.

Det är dessa synpunkter, herr talman, som gjort, att jag, trots att jag icke har samma uppfattning som herr Walles beträffande nämndens arbete, kunnat ansluta mig till utskottets förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Socialiseringsnämnden har nu arbetat i åtta år och det kanske därför, eftersom dess tillvaro åter har bragts på tal, icke kan anses förmätet, om man nu börjar efterlysa resultatet av dess verksamhet. De böcker och utlåtanden, som skrivits och över vilka yttranden avgivits, senast beträffande gruvlagstiftningen, ha blivit föremål för en mycket nedgörande kritik. Det kan väl ifrågasättas, om man skall med stora kostnader fortsätta ett utredningsarbete, som är så omtvistat och av vilket något resultat ännu icke kunnat spåras.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr Asplund: Herr talman! Av de talare, som här yttrat sig för ett avslutande av socialiseringsnämndens verksamhet, har det framhållits, att det resultat, till vilket nämnden skulle komma vid den till *»det svenska samhället och dess produktionsförhållanden»* begränsade utredningsverksamhet, som nämnden skulle komma att utöva enligt senaste riksdags beslut, icke skulle få någon vidare betydelse eller vara av något värde. I Kungl. Maj:ts proposition nr 6 till innevarande års riksdag angående den ekonomiska försvarsberedskapens organisation står det på sid. 6 beträffande de arbeten, som krävas för landets industriella försvarsberedskap, följande: »Mycket återstode emellertid alltjämt att utföra för planläggning och säkerställande av den industriella beredskapen. Till denna grupp av planer hörde bl. a. följande arbeten:

a) *Översikter och beräkningar över de sannolika behoven av industriråvaror såväl för tillgodoseende av försvarsväsendets krav å industriella färdigprodukter som för upprätthållande av annan oundgänglig samhällsverksamhet.*

b) *Utredningar och planläggning rörande landets industriella råvaruförsörjning, innefattande såväl inventeringar av landets viktigare råvaruresurser, deras fördelning och användning i produktionen, som även planläggning av vid krigsutbrott behöfliga åtgärder för tillvaratagande av då befintliga förråd (utfärdande av exportförbud, besparingsföreskrifter, beslagsåtgärder o. d.); vi-*

dare undersökningar och planer beträffande möjligheten att i fråga om viktigare ämnen, vara tillgång ej finnes inom landet, tillgodose behoven genom import, lagring, upptagande av nya tillverkningar, utfinnande av ersättningsämnen o. d.

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

c) *Utredningar och planläggning rörande industriens förseende med kraft, bränsle, oljor o. d.* (eventuellt ransonering härav) med särskilt hänsynstagande till de industriföretag, som vore avsedda för krigsmaterieltillverkning eller annan för samhällslivet oungånglig produktion.

d) *Teknisk-statistiska undersökningar rörande industriföretagens tillverkningsförmåga, deras maskinutrustning och lämplighet i övrigt för omhändertagande av krigsmaterieltillverkning eller andra viktigare statsleveranser i krig:* ävensom fastställandet av en rationell uppdelning av industriföretagen för utförande av de leveranser, som av olika militära och andra statsmyndigheter planerades.»

Först därefter följer vidare utarbetande av planer rörande den tillverkning, som bör sättas i gång vid krigsutbrott, organisations- och mobiliseringsplaner m. fl. övervägande militära angelägenheter.

Dessa grundläggande undersökningar beträffande det svenska samhällets produktionsmöjligheter och dess råvarutillgångar äro absolut nödvändiga såsom utgångspunkt för en beräkning av vår industriella försvarsberedskap. Jag undrar, om de herrar reservanter mot statsutskottets hemställan i denna punkt, som anse, att en sådan utredning är onödig, när den verkställes av socialiseringsnämnden, överhuvud taget icke finna en dylik förberedande utredning nödvändig beträffande den industriella försvarsberedskapen. Det kan väl icke vara herrarnas mening, att man för att utföra det arbete, som nu kan utföras av socialiseringsnämnden, skulle tillsätta ett under militärkommando stående stadigvarande ämbetsverk, som man i den proposition, som jag här berört, syftar på, och att de för detta ämbetsverk föreslagna ämbets- och tjänstemännen, en kanslichef, en tjänsteman för handläggning av militära och organisatoriska frågor, en tjänsteman för handläggning av ingenjörtekniska frågor, en sekreterare, tillika statistiker, samt två biträden, skulle kunna utföra de omfattande undersökningar, som enligt propositionen utgöra en nödvändig förberedelse för att kunna beräkna den industriella försvarsberedskapen.

Då jag för min del är mycket intresserad av att en utredning göres beträffande landets produktionsförhållanden och möjligheterna att tillvarataga alla inhemska naturtillgångar på det mest fullständiga sätt för att öka landets självförsörjningsmöjligheter, alldeles oavsett om landet någonsin kommer att bli avstängt från att erhålla varor från utlandet, och då jag är övertygad om att socialiseringsnämnden är väl skickad att utföra det uppdrag, den erhöi av förra årets riksdag, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i denna punkt.

Herr **Wohlin**: Sedan detta ärende om socialiseringsnämndens verksamhet senaste gången var föremål för kammarens överläggningar, har jag varit i tillfälle att underkasta de publikationer, vari nämndens arbetsresultat framlagts, en mera ingående granskning, och jag undrar sannerligen icke på att tålmodet nu börjar brista inför det spektakel, som här under en följd av år pågått i vårt lands offentliga liv. Många finnas som anse, att redan socialiseringsnämndens tillsättande var skadligt för vårt lands ekonomi och att åtgärden var onödig och meningslös. Jag kan förstå en sådan uppfattning hos alla dem, som långt dessförinnan blivit övertygade om de socialdemokratiska och marxistiska dogmernas oförenlighet med sunda strävanden för uppnående av ett bättre folkvälstånd. Likväl kan jag å andra sidan begripa, att, sedan den stora sociala och politiska rörelse, som socialdemokratien utgör, under årtionden haft

Ang.
socialiserings-
nämnden.

(Forts.)

socialiseringen som sin första programpunkt och ledstjärna, den första socialdemokratiska regeringen ansåg med sin plikt överensstämmande att låta utreda detta sedan årtionden tillbaka diskuterade men föga klarlagda spörsmål. Varje parti och varje regering söker ju giva sina intentioner uttryck på de sätt, som äro dem tillåtliga, och man kan måhända icke ha så mycket att anmärka mot att det socialdemokratiska partiet lät underkasta även denna fråga — ehuru den av oss andra betraktas på annat sätt — en dylik ingående undersökning. Jag vill i förbigående likväl påminna om att de extraordinära maktbefogenheter och den särskilda rundhänthet med avseende å de ekonomiska ersättningarna, som vid nämndens tillsättande kommo till synes, på väl grundade skäl mötte protester inom riksdagen.

Då jag nu gör gällande, att socialiseringsnämnden fyllt sin uppgift på ett sätt, som icke kan kallas tillfredsställande, är det alltså icke därför att jag i själva huvudfrågan har en mot de socialdemokratiska doktrinerna motsatt åskådning. Ty så objektiv måste man ju vara, att man kan erkänna det värdefulla och goda i utredningar och slutsatser, även om dessa gå stick i stäv mot den egna uppfattningen. Men mitt studium av förevarande publikationer har lett mig till resultatet, att dessa undersökningar, oavsett från vilken synpunkt de bedömas, äro dåliga. Det fanns en betydande men tragisk tysk filosof, som brukade göra skillnad mellan det onda och det dåliga, »das Böse» och »das Schlechte». Jag vill om socialiseringsnämndens undersökningar säga, att för »das Böse» i dessa undersökningar har jag ingen rädsla, men för »das Schlechte» är jag speciellt känslig, och i den mån ett omdöme av denna sistnämnda natur måste fällas beträffande dessa undersökningar är det tid att allvarligt överväga, huru länge de skola få fortgå.

Socialiseringsnämndens publikationer kunna sägas sönderfalla i två huvudgrupper, nämligen dels rent refererande utredningar, i allmänhet utan subjektiva värdeomdömen, om vissa samhällsföreteelser såväl i Sverige som i utlandet, dels sådana undersökningar, som lett till positiva förslag från nämndens sida. Jag har till en början underkastat de refererande utredningarna en intresserad genomläsning, och jag vill om dem säga, att de visserligen icke heller från »borgerlig» synpunkt böra giva anledning till någon principiell förargelse, men att jag däremot icke förstår vad dessa undersökningar överhuvud taget tjäna till och varför de skäligen enkla framställningar, som där förekomma, skola uppmuntras genom understöd från svenska statens sida.

För att endast taga ett exempel ur högen av dessa refererande utredningar har jag här i min hand »Postverket, kort översikt av dess historia, rörelse och organisation» av M. Marcus. I förordet till denna publikation förklaras, att huvudkällan till framställningen, utom av postverkets årsberättelser, utgjorts av de av olika författare skrivna artiklar, som förekomma i jubileumsskriften »Svenskt postväsen, uppsatser i postala ämnen utgivna av Kungl. Generalpoststyrelsen med anledning av världspostföreningens femtioårsjubileum och världspostkongressen i Stockholm 1924», samt att dessutom en del material hämtats ur en motsvarande jubileumsskrift av år 1903 m. m. Hela denna bok, som sålunda tryckts på statens bekostnad, är ingenting annat än den mest enkla och för var och en, som det minsta känner postverkets förhållanden, fullständigt onödiga redogörelse för detta verk. Det heter i denna bok bland annat: »Direkt under postdirektionerna sortera järnvägsposterna, d. v. s. de särskilda distriktens järnvägslinjer med den där tjänstgörande personalen. Inom postkupéerna (för linjen Trälleborg—Sassnitz benämnda sjöpostexpeditionen) tjänstgöra förste postassistenter, postassistenter, överpostiljoner, förste postiljoner och postiljoner. Dessa tjänstemän ha icke annan befogenhet än som är erforderlig för den löpande expeditionens skötande och för det övervakande och ordnande av arbetet, som tillkommer vissa såsom förmän fungerande tjänste-

män. Under postdirektionerna sortera även postkontoren, och under dessa äro i sin ordning förlagda postexpeditioner, poststationer, brevsamlingsställen, ångbåtspostexpeditioner, lantbrevbärings-, lådbrevbärings- och postföringslinjer.»

— — — »Postexpedition är en fast postanstalt, som gentemot allmänheten har samma befogenhet som postkontor, men som i avseende på vissa inre postala förhållanden intager en mellanställning mellan postkontor och poststation.» — — — »Såsom ett led i postverkets organisation kunna till sist nämnas de frankoteckensförsäljare, som på vissa platser antagits av postverket.» — Jag frågar om den svenska arbetarklassen, som hungrar efter bröd och som söker utvägar till en bättre ställning, har någon glädje för sina strävanden och för sin framtid av sådana redogörelser, publicerade i massor, över förhållanden, som var och en av riksdagens ledamöter naturligtvis känner till mycket bättre än denna kompilations författare.

I socialiseringsnämndens utredningar ingår vidare en serie undersökningar angående »socialiseringsfrågans läge och förutsättningar» i vissa främmande länder. Jag skall av naturligt skäl icke ingå på de publikationer, som beröra Danmark och Österrike. Men jag har här i min hand det första och största av dessa arbeten, nämligen rörande dessa frågors läge i England, författat av Gustaf F. Steffen, och jag har verkligen gjort mig frågan, om denna dyrbara och mot ett särskilt högt arvode utarbetade undersökning över ifrågavarande förhållanden har något som helst värde och intresse ens för den socialdemokratiska rörelsens egna målsmän och för deras arbete i vårt land. Här förekommer en historik, som bland annat fördjupar sig i sådana detaljer som att »Englands totala tackjärnstillverkning ökades långsamt från något mer än 17,000 ton år 1740 till något mer än 68,000 ton år 1788». Sedan följer en framställning av industrialismens utveckling m. fl. förhållanden, som i ekonomiska uppslagsböcker och böcker i ekonomisk historia äro ofta behandlade ämnen, en framställning späckad med citat ej minst ur författarens eget tidigare skriftställer på området. Efter denna historik följer en redogörelse för vissa sociala rörelser i England — som för övrigt till större delen ha mycket litet med socialiseringsfrågan att skaffa — och som man i vederbörande tidskrifter och på andra lämpliga platser kan få i ett långt bättre sammanhang framställda. Jag erinrar bland annat om att den s. k. gillesocialismen, som här blivit föremål för behandling, på ett mycket försyntare och anspråkslösare men likväl mycket förträffligare sätt varit föremål för herr Sigfrid Hanssons uppmärksamhet och utredningar i artiklar på skilda håll, utredningar, som säkerligen icke kostat svenska staten ett öre. Går man vidare framåt i publikationen, kommer man efter många mödor och besvär fram mot slutet, där författaren i en sammanfattning — i denna i övrigt refererande undersökning — framställer sin personliga syn på socialiseringsproblemet i England och menar, att detta problem i England är alldeles självklart; det är uppenbart, att ett successivt förstatligande av produktionsmedlen där måste äga rum för att lösa den social-ekonomiska intressemotsättning, som föreligger mellan kapitalägare och arbetare. Man tycker, att detta skulle vara en klimax i hans undersökning, själva slutresultatet av denna mera än 500 sidor omfattande utredning. Men nej. Sedan detta konstaterats, finner man ett ytterligare tillägg, innehållande en enkel framställning om varuprisernas och arbetslönernas förändringar i England 1750—1920 — likaledes byggd på kända källor — där den intresserade får veta, huru man räknar statistiska medeltal för olika livsmedelsgrupper och, bland annat, huruvida man icke borde ersätta sådan medeltal, grundade på nuvarande metoder, med medeltal grundade på logaritmer för ifrågavarande priser. Det heter nämligen: »Vi erhålla då» — om vi använda logaritmer — »ett diagram, på vilket lika vertikala avstånd icke längre registrera lika absoluta eller relativa prisökningar eller prisminskningar, utan lika proportioner av

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

ökning eller minskning av priset. En sådan logaritmisk priskurva ger en något 'lugnare' och i viss mening sannare spegelbild av verkligheten, men liknar naturligtvis i övrigt den på det hittills vanliga sättet konstruerade.» — Detta är saker, som föredrages i varje statistiskt seminarium för de minst försigkomna, men det är utläggningar vilkas betydelse för socialiseringsfrågan i England är lika med noll och vilkas värde för den svenska arbetarklassens strävanden efter bättre utkomstmöjligheter kammarens ledamöter själva må bedöma.

Jag får säga, att dessa till främmande länder utsträckta undersökningar, såvitt jag förstår, sakna nämnvärd betydelse för det ämne, som socialiseringsnämnden har sig anförtrott till utredning, icke minst därför, att socialiseringsfrågans förutsättningar till väsentlig del äro politiska. Har man makten på socialdemokratiskt håll, så genomför man socialiseringen utan några som helst utredningar; har man icke makten, så får man den icke genomförd. Och då denna »förutsättning» ej kan göras till föremål för vetenskapliga utredningar — åtminstone ej i digra böcker som dessa — föreligger ju här en betänklig lucka i hela det förträffliga utredningssystemet. För övrigt äro dessa publikationer redan till stora delar även med avseende å sitt sakliga innehåll föråldrade, och jag förstår icke, hur man i framtiden skall kunna ha nytta av undersökningar som dessa. Nu har exempelvis sistbemälda ledamot av socialiseringsnämnden ytterligare utarbetat liknande utredningar för Tyskland, Förenta Staterna och Kanada. Varför just Kanada? Varför har just Kanada befunnits vara av det utomordentliga intresse för den svenska socialdemokratien, att detta land — t. ex. icke Australien — skall bli föremål för en ny stor och dyrbar undersökning av herr Steffen?

Går man slutligen till socialiseringsnämndens positiva förslag, d. v. s. till det som ju egentligen bör i första rummet tilldraga sig uppmärksamheten, så har nämnden föreslagit en viss förändring av förvaltningen av statens järnvägar, vilket förslag som bekant varit föremål för remiss till olika myndigheter och korporationer och praktiskt taget över hela linjen underkänt. Ett sista förslag innefattar yttrande angående allmänna principer för en ny gruvlagstiftning; jag skall för dagen icke närmare ingå på detsamma. Jag vill emellertid summera: efter åtta års arbete föreligger här en serie trycksaker till en kostnad av 716,000 kronor, inklusive arvoden och expenser, av vilka publikationer den övervägande delen saknar betydelse för den svenska arbetarklassens intressen, ja, ej har någon betydelse ens för själva socialiseringsfrågans utredning, och av vilka det lilla, som har positiv karaktär, blivit praktiskt taget enstämmigt förklarat odugligt.

Nu tror man att allting blivit väl beställt, sedan förra årets riksdag uttalade sig på visst sätt om nämndens verksamhet och Kungl. Maj:t i anledning därav anbefallde nämnden att inkomma med redogörelse för sin arbetsplan samt att inskränka sina utredningar. Jag får då påpeka, att nämnden, trots den av riksdagen givna admonitionen — som även i den mjuka form, i vilken den kläddes, måste uppfattas som en ganska stark förebråelse — likväl och det oaktat har för avsikt att fortsätta med dessa undersökningar av förhållandena i främmande länder — vilkas värde jag i det föregående karakteriserat — åtminstone i vad det gäller Ryssland. Nämnden »hoppas, att en dylik redogörelse för Ryssland framdeles skall kunna komma till stånd». Men det är kanhända ändock icke detta, som är det mest betänkliga. Man finner i nämndens skrivelse i följd till chefen för finansdepartementet även en plan skisserad att med utgångspunkt i det av statistiska centralbyrån framlagda materialet över den enskilda inkomsten och förmögenheten »upptaga en avsikt, som länge hysts, att söka åstadkomma en undersökning av nationalförmögenhetens och nationalinkomstens sammansättning och fördelning». Ja, det är ett utomor-

dentligt viktigt problem. Men jag har starkt grundade tvivel på att nämnden i sin nuvarande sammansättning äger de rätta förutsättningarna för denna stora och invecklade frågas sakkunniga utredning. Den ledamot av nämnden, som väl i det fallet skulle vara dess mest representativa sakkunnige, nämligen herr Sandler, har genom det på sin tid utgivna pekoral, som kallades »Samhället sådant det är», dokumenterat sin totala inkompetens i statistiska frågor. Jag hyser allvarlig oro för att den utredning, som på basis av detta material skall sättas i gång, kommer att präglas av bristande sakkunskap. — Än vidare har nämnden tagit sig före att underkasta de svenska aktiebolagens balansräkningar en tydligen mångårig tidsödande och penningkrävande undersökning. I denna kammare finnas många personer som långt bättre än jag känna till huru aktiebolagens balansräkningar komma till och vad sådana balansräkningar i själva verket visa om vederbörande företags ekonomiska ställning. Det är ju väl bekant, att en balansräkning kan uppgöras på skilda sätt, och det är också känt, att balansräkningarna på grund av sammansättningen av ett visst företags rörelse i olika verksamhetsgrenar, de växlande principerna för fonderingspolitiken m. fl. förhållanden i en mängd fall äro ojämförbara med varandra och att man av detta material knappast kan få fram resultat av betydelse. Själv har jag härom året haft tillfälle att sätta mig in i denna fråga, då jag för ett antal svenska näringsföretags vidkommande dels studerade deras balansräkningar och dels med stöd av »monopollagen» hade möjlighet att underkasta företagen i fråga en ingående undersökning med avseende på deras driftsförhållanden och ekonomi. Jag vill vid detta tillfälle endast säga, att denna undersökning naturligtvis ytterligare bestyrkte, vad kammarens ledamöter redan dessförutan veta, nämligen att balansräkningar äro ett oanvändbart material, då det gäller att bedöma vederbörande företags räntabilitet och verkliga ekonomiska ställning. Icke desto mindre har socialiseringsnämnden, utan att göra sig några bekymmer för denna omständighet, ägnat detta i patent- och registreringsverket liggande, för vetenskaplig bearbetning liksom även för praktiska syften dåliga material en omfattande bearbetning, och nämnden förklarar nu i sin skrivelse till chefen för finansdepartementet, att den ifrågavarande undersökningen skall fortgå under år 1928, då den beräknas föreligga färdig, varefter nämnden har för avsikt att »med ledning av resultatet av denna bearbetning upptaga särskilda grupper av enskild näringsverksamhet till den närmare prövning, det åligger nämnden enligt dess direktiv att utföra». Alltså: på grundval av ett resultat, som bygger på ett oanvändbart material, skall man skrida till fortsatta undersökningar rörande socialiseringen av olika svenska näringsföretag eller grupper av sådana.

Ja, herr talman, jag kan icke säga annat än att jag skulle bättre förstå denna socialiseringsnämnd, om där sutte ett antal av de ljusare idealisterna inom den socialdemokratiska rörelsen, som med sina unga hjärnor brottades med problemet att söka finna bättre levnadsvillkor för den svenska arbetarklassen. Det är ett faktum, att socialdemokratien dragit till sig ett icke ringa antal sådana unga idealister, som måhända vuxo upp i städernas gator och gränder och som från rumsfönstret av den blåa himlen endast sågo fliken ovanom en bakgård. Det finns många sådana personer, fyllda av verkligt brinnande nit för förbättrande av arbetarnas ställning, som i socialdemokratens dogmer trots sig finna ett medel för sina ungdomliga drömmars förverkligande. Man kan icke göra någon anmärkning på att det svenska socialdemokratiska partiets ledning i regeringsställning velat på sin tid ge sådana personer möjlighet att undersöka den praktiska hållfastheten av deras drömmar. Men när man ser på den svenska socialiseringsnämndens sammansättning, som den för närvarande ter sig, kan man orimligen i denna institution se något spår av just denna ungdomliga idealism, som verkligen hade en representant i näm-

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

dens dess värre för tidigt bortgångne förste sekreterare. Såsom nämnden nu är sammansatt och arbetar, är den ingenting annat än en utredningspräm av det gamla typiska slag, om vilka statsrådet Thorsson ju icke endast talade starka ord, utan vilka han dessutom med skicklig hand borrade i sank i massor, därmed befriande vårt politiska liv från något, vid vars avlägsnande alla drogo en lättnadens suck. Denna utredningspräm, som socialiseringsnämnden nu faktiskt blivit, har dessutom, som jag anser mig ha påvisat, icke fört den svenska socialdemokratien själv nämnvärt närmare sina positiva arbetsuppgifter. Dessa sväva allttjämt flera år framåt i tiden i det blå, och de undersökningar, som allt fortfarande skola försiggå — innan man kan vänta sig nya positiva förslag — äro ju uppenbarligen så vittsvävande, att åratals, för att ej säga årtionden eller mera kunna komma att förgå, innan nämnden för den svenska allmänheten och för statsmakterna framlagt det positiva resultatet av sina undersökningar och sina ståndpunkter till socialiseringsfrågans skiftande spörsmål.

Vid sådant förhållande är det icke tillräckligt att nu slå sig till ro med det uttalande, som riksdagen gjorde i följ, utan det är en nödvändig akt och en handling, som måste kännas som en befrielse även för de svenska arbetarna, om man sätter en bestämd tidsfrist, inom vilken nämndens arbete skall vara slutfört, därmed avklippande de ofruktbara teoretiska och till stor del vilseledande framställningar, som allttjämt äro under arbete, och åläggande nämnden att omedelbart övergå till sina konkreta arbetsuppgifter och förslag. Det kan icke gärna tolereras, att man efter åtta år allttjämt ser framför sig ett perspektiv av den natur, som nu föreligger. Jag slutar med anmärkningen, att socialiseringsnämnden från mina synpunkter naturligtvis icke innebär den ringaste fara. Enligt en uppfattning, som är ganska utbredd, kunna de belopp, som nedläggas på nämnden, anses utgöra ett slags »riskpremie» för det borgerliga samhället, vilket genom nämndens utredningar får — som det tros — en respittid, innan den nya samhällspolitik skall sättas i scen, till vilken man fruktar, att nämnden skall utgöra den inledande aktionen. Jag är icke synnerligen intresserad för dessa synpunkter, ty jag anser, att socialiseringen redan genom sin egen natur och till sitt eget inneboende väsen är sådan, att den är dömd av livet och erfarenheten, och att någon risk för den samhällsordning, som dock bäst tjänar det allmänna väståndet, icke i längden hotar från de av teorien och livet utdömda marxistiska doktrinernas sida. Därför är denna uppfattning om en risk och en »riskpremie» för mig mera främmande. Jag vill gå ett steg längre och säga, att om »det borgerliga samhället» skall år efter år och årtionde efter årtionde visa en ständigt konciliant och human hållning gentemot åskådningar, som det icke tror på och om vilkas skadlighet för landet det är övertygat, så försvagas ute i landet alla mot de socialdemokratiska doktrinerna oppositionella grupper i sin kamp mot dessa idéer. Under 1923 års remissdebatt tillät jag mig fälla ett ord om en idépolitisk offensiv gentemot socialdemokratiens och marxismens idériktningar: jag sade, att det vore tid att övergå från defensiven till offensiven. För mig råder icke minsta tvivel om att icke framtiden och erfarenheten skola lära även den svenska arbetarklassen, att den under ett visst tidsskede blivit av verklighetsfrämmande doktrinärer vilseledd rörande de rätta vägarna för sitt uppstigande till högre västånd och större lycka.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr **Möller**: Herr talman, mina herrar! Det är inte min avsikt att gå in på någon detaljgranskning av herr Wohlins anförande. Jag har sällan hört en kammarledamot vara så frikostig i betygsättning av alla möjliga personager, som på ett eller annat sätt blivit föremål för hans ogillande. Han

har ju exemplariskt avrättat doktor Marcus. Han har fullföljt denna avrättning med professor Steffen, och sedan har han fortsatt den med herr Sandler; undertecknad får väl räknas in bland de mera kollektivt avrättade. Jag förmodar, att om någon av dessa herrar haft den förtjänsten att även kroppsligen ha varit avlidna liksom den, vilket ju herr Wohlin alldeles riktigt anmärkte, tyvärr för tidigt bortgångne herr Karleby, så hade kanske betyget fått en något annan klang, liksom det fick i fråga om denne så sorgligt bortryckte yngling. Jag skall inte på annat sätt fortsätta den betygsättning, som herr Wohlin var inne på, än genom att blott fästa kammarens uppmärksamhet på att herr Wohlin visserligen inte är rädd av sig och framför allt inte är rädd för socialiseringsnämndens arbete, men herr Wohlin är uppenbarligen gripen av en ganska sällsynt andlig högfärd, på vilken vi i dag fått inte ett, utan åtminstone femtio olika uttryck. Det kan ju inte vara någon svårighet att plocka ut en eller annan rubrik i socialiseringsnämndens skrifter, t. o. m. en eller annan sida, som uttryckt ur sitt sammanhang låter, om inte fullt så löjlig som herr Wohlins vårdikter, i alla fall jämförelsevis komisk.

Jag har inte haft för avsikt att i dag ta till orda. Jag hoppas jag kan bli förstådd, när jag säger, att det inte är angenämt för vare sig en ledamot eller — som undertecknad för närvarande är — ordförande i socialiseringsnämnden att behöva så att säga ingå på ett slags personligt försvar för vad i socialiseringsnämnden göres. Att det finns delade meningar om den saken, det är ingenting nytt, och att man kan se denna sak på olika sätt är heller ingenting nytt. Beträffande riksdagens i fjol givna direktiv kan jag bara upplysa om att de hava följts. Det är alldeles riktigt, att nämnden sagt, att den hoppas kunna åstadkomma en utredning rörande förhållandena i Ryssland, men det beror inte minst därpå, att den man — han är för närvarande inte ledamot av kammaren — som utpekades såsom den, vilken formulerade fjolårets utskottsutlåtande, uttryckligen i kammaren förklarade, att den inskränkning, som man avsåg, inte skulle gälla Ryssland. Hade inte de orden fällts — de togos naturligtvis på allvar av nämnden — så hade inte nämnden tänkt fortsätta på denna punkt.

Herr Wohlin har naturligtvis rätt, om jag säger, till en åttondel, då han förklarar, att det material, som finnes i bolagens balansräkningar, inte är tillfredsställande. Men att det skulle vara så fullkomligt omöjligt att ur bolagens kritiskt bearbetade balansräkningar, när de sträcka sig genom en mycket lång följd av år, bilda sig en uppfattning om den svenska i aktiebolagsform bedrivna industrien och dess ekonomiska ställning, det är helt enkelt inte riktigt. Om jag toge balansräkningarna för två eller tre år, så vore det riktigt, men om jag verkligen gör en utredning, som sträcker sig över en lång tidrymd, så får jag ett material, som ger åtminstone rimliga hållpunkter. Herr Wohlin kan aldrig få något material, som ger honom en verkligt fullständig och ingående kännedom om något företag, om han inte själv är ledare för det. Någon annan kan knappast bilda sig en sådan absolut säker uppfattning om ett enskilt industriföretag, men det är inte heller av behovet påkallat, att så sker. Utredningen är inte igångsatt av socialiseringsnämnden. Att den är gammal beror därpå, att den en gång gjordes upp i gemenskap mellan finansdepartementet, tull- och traktatkommittén och socialiseringsnämnden, och socialiseringsnämnden fann då, att arbetet skulle varit utan värde, om man avbrutit det i det ögonblick, då finansdepartementet och tull- och traktatkommittén inte ville medverka längre eller ej ansågo sig ha något behov av det. Jag förs ju inte ge något absolut bestämt löfte, men jag tror, att det i alla fall vore skäl för kammarens ledamöter att spara sitt omdöme, låt mig säga i tre månader till, då sannolikt denna publikation kan föreligga i tryck och då kammarens ledamöter, om det verkligen intresserar dem, kunna taga i sin hand det

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

material, på vilket de å sin sida kunna bilda sig ett omdöme om herr Wohllins, låt mig säga, inte så försynta som herr Sigfrid Hanssons, utan ytterligt anspråksfulla omdömen och uttalanden i denna kammare.

Vad frågan om nationalförmögenhetens sammansättning och fördelning beträffar, kanske jag bör rätta ett missförstånd på den punkten. Jag skall inte ingå på frågan om nämndens kompetens — den kan naturligtvis i varje fall på intet sätt mäta sig med herr Wohllins. Att spörsmålet överhuvud berörts av nämnden, beror på att 1920 års folkräkning inträffade under det för bedömandet av det därigenom erhållna materialet rörande nationalförmögenheten och nationalinkomsten snart sagt olämpligaste året i svensk historia, emedan det var just då som inflationskurvan nådde sin toppunkt för att strax därefter rasa nedåt i deflation. Då har man sagt sig, att man för att möjliggöra ett något kallare omdöme om de faktiska förhållandena icke skulle göra en utredning av samma art utan i stället försöka skaffa sig några sticckprov från ett mera normalt år för att på det sättet få ett jämförelsematerial. Jag vågar påstå, att även om bearbetningen blir värdelös, så är i varje fall framskaffandet av siffrorna av värde, icke blott för socialdemokraterna, utan det är av värde för åtminstone alla de människor, som syssla med offentliga angelägenheter och samhällets angelägenheter, att få fram några siffror, som göra det möjligt att justera omdömet om 1920 års utredning.

Ja, herr talman, detta är vad jag har att anföra i förevarande ämne. Hur kammaren kommer att besluta, är något som i och för sig lämnar mig personligen likgiltig. Jag kan ju icke neka till att nämnden alltid har varit infamt påpassad, och det må nu så vara, men jag tycker dock, att man kunde ha vilat sig ett år efter fjolårets mycket ingående debatt om alla dessa ting, en debatt, som visserligen höll sig litet mer på jorden än herr Wohllins inlägg, men som jag tror med hänsyn till omdömet om nämndens verksamhet var betydligt värdefullare än den som ägt rum här i år.

Herr Kvarnzelius: Jag åhörde med stort nöje herr Wohllins mycket skickliga, och jag kan tillägga, synnerligen intressanta anförande. Emellertid kan jag icke komma till samma resultat som han och detta av skäl, som redan tidigare av mig ha anförts vid behandlingen av detta ärende. Jag anser, att det skulle vara ett psykologiskt missgrepp att avbryta det utredningsarbete, som nu har satts i gång. Om man tänker på den stora massan av de svenska arbetarna och den politiska struktur, som vårt land nu har, samt det inflytande dessa arbetare hava fått, får man i alla fall taga hänsyn till önskvärdheten och nödvändigheten av att upplysningsarbetet icke minst på det sociala lagstiftningsområdet och även i fråga om sociala problem och förhållanden för övrigt bedrivs så allsidigt och grundligt som möjligt. Det innebär enligt min mening den säkraste grunden för landets framtid, att folket får så stor upplysning som möjligt. Så länge ordet socialisering endast är ett slagord, tjuvar det folkmassan. Låt problemet bli belyst ur så många synpunkter som möjligt, och förstärk gärna för mig socialiseringsnämnden med de bästa krafter, som stå att få för det ändamålet! Det tror jag för min del är riktigare, och om även nämnden har medfört betydande kostnader för statsverket — nära $\frac{3}{4}$ miljon kronor — böra vi icke begå samma missgrepp nu igen som ett par gånger tidigare ägt rum, när viktiga utredningsarbeten pågått och man, just när man fått den part det gällde intresserad för utredningsarbetet, har klippt av ifrågavarande utredningsverksamhet. Man har med andra ord haft för bråttom att få ett resultat, och man har uppnått raka motsatsen till vad man åsyftat, frågan har kommit i en återvändsgränd, ur vilken den icke kunnat föras vidare. Detta har skett på ett par områden, där man verkligen velat komma fram till praktiska lagstiftningsåtgärder.

Här är det icke i första hand meningen att åstadkomma något sådant, utan här gäller det ju att belysa, huruvida det ligger något i socialiseringstanken. Låt oss ta lärdom av historien! Hur var det med Moses? Han förde Israels barn genom öknen. Det tog fyrtio år. Det var en fostrargärning. Moses fick traska runt och göra folket i någon mån bättre skickat att komma in i det förlovade landet. Nå, vad är detta utredningsarbete annat än en i miniatyr utförd fostrargärning av ungefär samma slag? Därför tycker jag, att det icke är bortkastade pengar. Jag har funnit mig kunna vara med om att bestrida denna kostnad på färden genom öknen fram till det förlovade landet.

Ang.
socialiserings-
nämnden.
Forts.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wohlin: Herr Kvarnzelius har liknat socialiseringsnämndens ordförande vid Moses, och jag är något tveksam, om jag skall uppräda mot en så framstående religionsförkunnare. Jag vill likväl med avseende å aktiebolagens balansräkningar fastslå, att herr Möller själv erkände dessa balansräkningar bristfällighet. Han förklarade emellertid, att om man använder dem under en längre följd av år, kommer man till bättre resultat. Men om det gäller ett material, vars bristfällighet ökas, ju längre tillbaka i tiden man går, förstår jag knappast denna synpunkt. Herr Möller stannade också vid den mera anspråkslösa förklaringen, att man ur dessa balansräkningar kunde få fram rimliga utgångspunkter. Beträffande 1920 års folkräkning erkände han ävenledes, att den tillkom vid den ur de synpunkter, det här gäller tänkbarast ogynnsamma tidpunkten. Likväl står det i socialiseringsnämndens skrivelse till finansministern, att sedan centralbyrån slutfört denna undersökning med däri ingående översikt, nämnden anser tidpunkten vara inne etc. Nämnden har alltså väntat på en undersökning, vars värdelöshet för sitt ändamål herr Möller själv starkt betonade.

Slutligen har här diskuterats frågan om vår mentalitet. Herr Möller menade naturligtvis, att han värdesatte mig personligen mycket lågt. Man uttrycker sig ju som han gjorde, när man vill riktigt starkt giva tillkänna en ogynnsam uppfattning om någon. Jag å min sida skall icke svara på samma sätt utan vill för min del förklara, att jag sätter herr Möller mycket högt, dock icke fullt så högt som han sätter sig själv.

Herr Wigforss: Jag får kanske taga kammarens uppmärksamhet i anspråk under några korta ögonblick, dels för en rent personlig anmärkning och dels för en rent saklig.

Jag tror, att alla i kammaren, som hörde herr Wohlins anförande, även om de instämde med honom i fråga om slutsatsen, nog innerst gjorde den reflexionen, att det icke är lyckligt, om herr Wohlins ton gentemot sina kamrater i kammaren skulle bli den vanliga. Det är uppenbart, att det icke är någon svårighet för någon av oss här i kammaren att stiga upp och säga, om den ena eller andra kammarledamoten: »Han är fullständigt okunnig och har skrivit det ena pekoralet eller det andra.» Jag är inte alldeles säker på att icke herr Wohlin själv skulle kunna riskera att få något sådant slungat i ansiktet på sig, icke rörande sina ungdomssynder på det poetiska området utan beträffande sin alstring på det område, som kan kallas för det vetenskapliga. Jag menar, att detta icke är ett riktigt sätt att gå tillväga, utan det måste finnas en gräns, utöver vilken man icke får gå, såsom man gör, då man på detta sätt tämligen ostraffat slungar ut allmänna omdömen, som man icke behagar verifiera.

Men sakfrågan är här den viktigaste. Den gäller nu till en del socialiseringsnämndens kostnader. Jag skall icke alls försvara, att kostnaderna ha blivit så stora eller att utredningarna ha tagit en så lång tid. Jag skulle för

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Folia.)

min personliga del gärna vilja erkänna, att det är en rad av ganska olyckliga sammanträffande omständigheter, som ha gjort, att arbetet icke har kunnat forceras mer än som har skett. Men när det talas om kostnaderna och de långvariga utredningarna, vill jag erinra herr Wohlin om en annan utredning. Det är icke någon personlig anmärkning, och jag skall icke tala om jordkommissionen utan om tullutredningen, om vilken man också fick höra. hur fullständigt bortkastade dessa pengar voro — jag förmodar, att det var över 1 miljon kronor, som denna utredning gick till. Det har ändå visat sig, att tullutredningen, som slutade med ett teoretiskt betänkande utan några säkra slutsatser, har lett till, jag vill inte säga en omsvängning, men en begynnande omsvängning i uppfattningen av hela tullfrågan inom herr Wohlins gamla parti. Det är alltså icke uteslutet, att dylika teoretiska utredningar verkligen kunna leda till någonting, och vi få kanske till sist erkänna, att kostnaderna, fast de för ögonblicket tyckts stora, ändå visat sig vara väl använda.

När herr Wohlin yttrar sig med sådan säkerhet om värdet av de undersökningar, som åstadskommittés genom socialiseringsnämnden, förstärkt var och en, att här står auktoritet mot auktoritet. Jag förmodar, att herr Steffen skulle kunna säga om herr Wohlin detsamma som herr Wohlin säger om herr Steffen. Jag förmodar, att de övriga sakkunniga, som socialiseringsnämnden har tillkallat, t. ex. för utredningen om våra svenska skogar och dylikt, skulle kunna ha något att anföra till sitt försvar, men jag skall icke uppehålla mig vid den saken. Men när herr Wohlin pekar på bolagens balansräkningar och säger, att av dem få vi ingenting veta, och när han nu sist gentemot herr Möller gör gällande, att det betyder ingenting, om man fortsätter med att studera balansräkningarna för många år i följd, när materialet är så osäkert, tror jag, att många ledamöter i denna kammare ha gjort den reflexionen, att herr Wohlin kanske icke så grundligt tänkt över vad ett bolags balansräkning innebär. Om man kommer till praktiskt folk och säger sådant, bruka de svara ungefär så här: »Ja, av ett års balansräkning kan man inte få veta, hur det står till med bolaget, men följer man balansräkningarna under en följd av år, skola väl ändå förr eller senare vinsterna komma fram.» Man kan dölja dem ett år, tre år, fem år, men att dölja dem i tjugu år går inte. Jag vill icke med detta säga, att balansräkningarna räcka till, men de räcka i alla fall till för att man skall få klart för sig vad man behöver veta om vårt svenska näringsliv för att med någon utsikt till framgång gripa sig an med de stora problem, som möta oss.

I det nyligen offentliggjorda betänkandet från de engelska liberalerna rörande det engelska näringslivet — bakom vilket det står namn, om vilka jag tror, att herr Wohlin åtminstone i vederbörandes närvaro skulle akta sig för att utslunga sådana omdömen, som han här har gjort om sakkunniga personer — säges det, att det är nödvändigt, att man får reda på mer om näringslivet, såvida detta skall kunna fortleva i sina nuvarande former. Vi veta ingenting, säga de, om de olika industriernas avkastning, och hur skall det vara möjligt att försvara ett privatkapitalistiskt system, vars existensberättigande skall ligga däri, att det privata kapitalet kommer till bättre användning än det kapital, som ligger i samhällets hand, när enskilda kapitalägare måste säga sig, att de ingenting veta om hur de bäst skola placera sitt kapital, därför att det icke finnes någon kunskap här i samhället om vad en viss industri eller ett visst företag verkligen duger till? De sluta med att säga, att den första förutsättningen för både enskilda och statsmakterna att driva en förnuftig näringspolitik är att skaffa dessa upplysningar, och om socialiseringsnämnden genom sina undersökningar av balansräkningar icke kunde draga någon annan slutsats än att man här måste skaffa

publicitet och offentlighet över näringslivet i en helt annan utsträckning än förut, för att vilket ekonomiskt system som helst skall kunna fungera på tillfredsställande sätt, skulle det ju kunna anses vara ett gott resultat.

Men till sist: det, som slog mig allra mest i herr Wohlins anförande, var, att han förde diskussionen om socialismen så som man kanske kunde föra den för tjugu år sedan och som man alldeles säkert förde den i herr Wohlins första barndom. Han sätter upp emot varandra ett borgerligt samhälle med det nuvarande näringslivet, förmodar jag, och socialistiska teorier — han talade t. o. m. om marxistiska dogmer. Ja, hur mycket av socialism ha vi icke redan nu i vårt samhälle! Om herr Wohlin skulle undersöka, hur stor del av det svenska kapitalet, som är placerat i företag, som icke höra till vad man kan kalla för det enskilda näringslivet utan på ett eller annat sätt ha en samhällslig karaktär skulle han kanske i likhet med de där engelska liberalerna konstatera, att vi redan äro så långt inne i ett socialistiskt samhälle, att hela den gamla dogmatiska motsättningen mellan socialism och individualism har förlorat sin betydelse. Det innebär icke på något sätt, att motsättningen mellan dem, som vilja gå vidare på den socialistiska vägen, och deras motståndare skulle ha försvunnit, men det betyder, att man får taga saken, jag skulle vilja säga på ett mycket mera konkret och praktiskt sätt, än vad herr Wohlin nu försökte göra i sitt anförande.

Då kommer man fram till frågan: har den nuvarande majoriteten i det svenska samhället något intresse av att få dessa frågor utredda, eller har man intresse av att säga: »Det där är socialism, det är samhällsfördärligt, bakom det stå våra motståndare, och vi skola slå ned dem så mycket vi kunna.» Jag tror, att var och en som önskar en utveckling av det svenska näringslivet i lugna och fredliga former, skall säga, att om socialisterna själva få tid på sig att göra sina utredningar och komma med sina praktiska förslag, kommer detta att främja den lugna och fredliga utvecklingen. Men om man från andra sidan säger: »Ni äro våra motståndare, och allt vad ni komma med skola vi slå ned, därför att det är socialism» — om man ställer sig på denna abstrakta motsättningsgrund, tror jag icke, att det kommer att vara gagneligt för en lugn samhällsutveckling. Jag tror, att det är i en riktig insikt därom, som vissa element i det svenska samhället, som ha mycket små sympatier för de socialistiska vägarna, säga, att de i den fredliga samhällsutvecklingens intresse vilja visa det tillmötesgående, som hittills har visats. För att undvika de onödigt skarpa sammanstötningarna, säga de, komma vi att låta socialdemokraterna fortsätta detta utredningsarbete. Jag tror, att de bedöma landets behov riktigare än herr Wohlin.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *Wohlin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 7 punkten 33, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den i ämnet väckta motionen.

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

Ang.
socialiserings-
nämnden.
(Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Johansson, Johan Bernhard*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 51.

Punkten 34.

Lades till handlingarna.

Punkterna 35 och 36.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående statsrådsedens utbytande mot en högtidlig ämbetsförsäkran utan edsfästelse, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckt motion angående utsträckning av tiden för hållande av tillträdessyn å vissa arrenden, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i fråga om anslagen till Sveriges representation i utlandet m. m.

Anslag till
beskickningar
och konsulat.

Punkten 1.

I en den 3 februari 1928 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition (nr 50) hade Kungl. Maj:t under punkten 2 föreslagit riksdagen att

dels bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat på i punkten angivet sätt;

dels godkänna i punkten införd stat för beskickningar och konsulat, att tillämpas från och med den 1 juli 1928;

dels godkänna i punkten införd stat för ortstillägg, att tillämpas från och med den 1 juli 1928;

dels medgiva Kungl. Maj:t att göra omflyttningar av befattningar i lönegraderna B 30, B 26 och B 21 mellan de i staten för ortstillägg angivna platser, då så kunde befinnas påkallat i sammanhang med befordringar eller då eljest synnerliga skäl talade därför, ävensom i samband härmed inom ramen för de i sagda stat angivna ortstilläggsbelopp göra de jämkningar i de fastställda ortstilläggen, som kunde betingas av dylik omflyttning;

dels ock sänka det ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat, nu 1,625,800 kronor, med 11,800 kronor till 1,614,000 kronor.

Uti en inom andra kammaren av herr *E. Nylander* väckt motion (nr 431) hade vidare hemställts, att riksdagen måtte besluta bibehållande av svenska beskickningen i Bukarest och anslå härför erforderliga medel.

Anslag till beskickningar och konsulat.

(Forts.)

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten yttrat bland annat, att utskottet ansett sig böra tillstyrka det motionsvis gjorda yrkandet om bibehållande av beskickningen i Bukarest samt i följd härav under punkterna 2 och 4 föreslagit härav påkallade höjningar i anslagen till arvoden och ortstillägg åt extra personal i utrikesrepresentationen samt till skrivbiträden vid beskickningar och konsulat.

Utskottet hade i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte

a) bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat på i punkten angivet sätt;

b) godkänna i punkten införd stat för beskickningar och konsulat, att tillämpas från och med den 1 juli 1928;

c) godkänna i punkten införd stat för ortstillägg, att tillämpas från och med den 1 juli 1928;

d) medgiva Kungl. Maj:t att göra omflyttningar av befattningar i lönegraderna B 30, B 26 och B 21 mellan de i staten för ortstillägg angivna platser, då så kunde befinnas påkallat i sammanhang med befordringar eller då eljest synnerliga skäl talade därför, ävensom i samband härmed inom ramen för de i sagda stat angivna ortstilläggsbelopp göra de jämkningar i de fastställda ortstilläggen, som kunde betingas av dylik omflyttning,

e) sänka det ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat, nu 1,625,800 kronor, med 11,800 kronor till 1,614,000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Kvarnzelius, Nilsson* i Gränebo, *Carlsson* i Gävle, *Bengtsson* i Norup och *Olsson* i Kullenbergstorp ansett, att utskottet bort i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uttala sig för indragning av beskickningen i Bukarest.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! När jag i höstas mottog utrikesministerns uppdrag att jämte tre andra personer gå igenom vår utrikesrepresentation och se till, vilka besparingar eller indragningar där kunde göras, hyste jag alls icke något tvivel om möjligheten att på olika håll göra avsevärda besparingar, som hoplagda skulle belöpa sig till en betydande summa. Jag fick också sedan tillfälle att ge anvisning på en rad dylika besparingar. Men lika litet som jag tvivlade på detta, lika övertygad var jag på förhand om omöjligheten att förverkliga dessa möjligheter. Den allmänna rösträttens riksdag är i regel obenägen att göra besparingar i administrationen. Det var i det gamla lantmannapartiets dagar, som riksdagen knep om pungen och var förständig och sparsam. Nu tycker riksdagen om att spela grandseigneur. Och på utrikesrepresentationens område vill den absolut icke veta av någon sparsamhet. Det har riksdagen visat gång på gång under de senare åren. Den ena kommittén efter den andra har föreslagit indragningar, den ena regeringen efter den andra har gjort detsamma, om ock i mindre omfattning, men riksdagen har sagt nej. Det ha vi sett nu år efter år. Rollerna äro som förbytta. Riksdagen vördar och älskar sina ministrar — i utlandet förstås. E longinquo major reverentia — vördnaden växer med avståndet.

Nåväl, inte trodde jag, att riksdagen ville slå ihop Bryssel och Haag, fastän alla *goda* skäl talade därför. Inte trodde jag, att riksdagen ville dra in den självständiga beskickningen i Prag, en beskickning som har så litet att göra och som med bästa vilja i världen inte *kan* göra någon mer avsevärd nytta.

Anslag till
beskickningar
och konsulat.

(Forts.)

Däremot hyste jag verkligen en liten smula förhoppning, att riksdagen, trots sin fallenhet för diplomatiskt överdåd, dock icke skulle vara benägen att öka antalet sändebud utöver det nuvarande. När både de mer och de mindre sakkunniga föreslog en ny beskickning i Wien — på grund av det rent sakliga skälet, att den minister, som är ackrediterad där och som är bosatt i Bern, har så mycket att göra i Schweiz och Nationernas förbund, att han inte råder med att sköta sina uppdrag även i Wien och Budapest, och vi näppeligen kunna lämna hela Donaudalen utan diplomatisk representation — och när Kungl. Maj:ts propositioner detsamma, trodde jag verkligen, att riksdagen skulle med bifall därtill på samma gång acceptera Kungl. Maj:ts förslag att indraga beskickningen i Bukarest och således låta antalet självständiga beskickningar stanna vid det nuvarande. Men även denna lilla blygsamma förhoppning tycks skola gå i kvav. Statsutskottet har nämligen i föreliggande betänkande visserligen tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag beträffande Wien men på samma gång avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag beträffande Bukarest och därmed för sin del ökat antalet självständiga beskickningar med en. Det är emellertid ett par anmärkningsvärda företeelser, som knyta sig till denna fråga och som jag här vill påpeka.

Det är givet och klart, att när yrkanden göras att minska på vår utrikesrepresentation, mötas dessa genast av ett bestämt och starkt motstånd från det diplomatiska skråets sida, och detta motstånd inskränker sig icke till ministeriella skrivelser av förtrolig eller offentlig art. Nej, skrået har sina bundsförvanter på olika håll, och skrået inspirerar pressen till fruktansvärda urladdningar, och naturligtvis går det inte av för mindre än heta besvärjelser att rädda fosterlandet. Men denna gång ha vi fått bevittna det sällsamma skådespelet, att samstämmigheten bland de diplomatiska yrkesmännen inte varit alldeles absolut. Sålunda framgår det av propositionen, att vår nuvarande minister i Bukarest icke i och för sig avvisar tanken på att en i Rumänien ackrediterad minister kunde vara bosatt annorstädes än i Bukarest, och under viss förutsättning synes honom den naturliga anordningen vara ett sammansläende under gemensam ledning av beskickningarna i Angora, Aten, Bukarest och Sofia med beskickningschefens placering i Konstantinopel. Jag vill en passant tillägga, att det näppeligen kan vara av oaktsamhet, som ministern i den åsyftade skrivelsen nämner Aten före Bukarest. Ur allmän beskickningssynpunkt torde nämligen Grekland, där vi inte nu ha någon självständig beskickning, vara av större betydelse än Rumänien, där vi nu ha en sådan beskickning. Grekland är ju det på alla håll och kanter av vatten omflutna landet, och grekerna utgöra par préférence den sjöfarande och handlande nationen. Vederbörande minister själv håller sålunda inte absolut på Bukarest.

Därtill kommer, att vår minister i Tjeckoslovakien, vilket land enligt den kungl. propositionen skulle läggas samman med Rumänien till ett distrikt, synes finna en dylik hopläggning möjlig och lämplig. Ministern i Prag förklarar nämligen, att beträffande Sveriges export till Tjeckoslovakien finns det för en svensk beskickning inte mycket att uträtta. År 1926 uppgick visserligen värdet av vår export till Tjeckoslovakien till något mer än 23 miljoner kronor, men detta värde representerades till två tredjedelar av järnmalm, och av övriga varuslag var det endast ett fåtal svenska specialtillverkningar, såsom separatorer, kullager och elektriska maskiner, som uppnådde avsevärdare siffror. Kammarrens ledamöter torde utan vidare förstå, att vår järnmalm och våra specialtillverkningar reda sig gott själva utan diplomatiskt biträde. Vad beträffar den kommersiella informationen därnere i Tjeckoslovakien, är det givet, att för den räcker en konsulär representation, även av ett blygsammare format. Vad beträffar det skydd, som en diplomatisk beskickning kan bestå svenska medborgare och deras angelägenheter i övrigt, så har där inte stått några mera bety-

dande intressen på spel. Och Prags betydelse som rent politisk observationsort är i avtagande. Allt som allt, en hopläggning av Tjeckoslovakien och Rumänien i beskickningshänseende har goda skäl för sig och synes sålunda även acceptabel för vederbörande diplomater.

Men herr Nylander, Sveriges allmänna exportförenings direktör, har motionerat om Bukarests bibehållande som säte för en självständig svensk beskickning. Ja, det är en rätt underlig historia med de eminenta representanterna för näringsorganisationerna här i vårt land. Frågar man dem samtalsvis vad de anse om den eller den beskickningen, som eventuellt föreslagits till indragning, får man svar, som utvisa, att de inte taxera beskickningen synnerligen högt. Spelar den någon roll för de näringar, som ni företråda, för den eller den eller den näringen? Nej, det gör den inte. Nå, anse Ni då, att vi kunna indra beskickningen? Ja — nej, det finns kanske någon annan näring, som kan ha nytta av densamma. Så ungefär låter det. Man är mycket sval i sina privata yttranden. Men när sedan näringskorporationerna anmodas att yttra sig officiellt, då blir det andra toner. Då kräver man allt, både gammalt och nytt. Beskickningen i Bukarest är riksviktig liksom alla andra beskickningar, och sparsamheten är en häxa, som bör visas till Blåkulla.

Ja, för all del, även riksdagen kan naturligtvis stämma upp samma toner och gör det gärna. Även riksdagen kan ge katten i sparsamheten. Riksdagen kan säga: Vi bry oss inte om att spara, framförallt inte här, vi vilja visa oss gentila, vi fästa oss inte vid den snäva nyttighetssynpunkten, det må så vara att den eller den ministern har det smått med arbete och inte gör någon egentlig nytta, vi vilja i alla fall låta oss representera ute i världen, vi vilja visa de svenska färgerna i främmande länder, och därför låta vi ministern i Bukarest vara i orubbat bo, lika väl som ministern i Prag, och en splitter ny skola vi ha i Wien. Flott skall det vara! Men betrakta vi vår representation i utlandet ur den synpunkten, ja, då kunna vi naturligtvis fråga oss: Varför ha vi inte lika väl en självständig beskickning i Lissabon, i Aten, i Sofia, i Belgrad, i Reval, i Kovno, i de sydamerikanska och centralamerikanska republikerna? Särskilt i de transoceaniska staterna torde vi ha vida större utsikter till kommersiell expansion än i Rumänien och Tjeckoslovakien. Och den renodlade politiken? Ja, den skola vi väl ändå inte överdriva på någotdera hållet.

För min del är jag visserligen föga tillfredsställd med Kungl. Maj:ts proposition, som efter min mening skattar alltför mycket åt den diplomatiska lyxen. Men som landet nu ligger, kan jag givetvis inte göra något annat än biträda den reservation, som anförts av herrar Kvarnzelius m. fl. beträffande beskickningen i Bukarest.

Herr Widell: Herr talman! För min del är jag fullkomligt ense med den föregående ärade talaren om att även i fråga om vår utrikesförvaltning bör och måste den största sparsamhet iakttagas, och jag vet, att den åsikten säkerligen hyses av hela statsutskottet. Men det är *en* sak, som närmast bör medföra, att man med synnerlig noggrannhet väger alla krav på upprättande av nya poster i utrikesförvaltningen. Om här hade förelegat förslag om att upprätta en ny beskickning i Bukarest, så skulle jag för min del ha ställt mig ganska tveksam till den saken, ty, som jag sade, man måste vara ytterst försiktig med hänsyn till de betydande kostnader, som vår utrikesförvaltning redan förorsakar. Men om man sålunda måste vara försiktig, då det gäller upprättande av nya poster, så synes det mig, att man om möjligt måste vara ännu försiktigare, då det gäller att indraga redan existerande poster. Det kan inte hjälpas, att, om vi ha en minister i en främmande huvudstad och man så beslutar indra denna ministerpost, detta lätteligen i utlandet kan göra ett oangenämt intryck.

*Anslag till
beskickningar
och konsulat.*

(Forts.)

*Anslag till
beskickningar
och konsulat.*
(Forts.)

Det ligger i sakens natur, att det kommer att göra det, och erfarenheten visar, att det gör det. Jag vill erinra bara om ett fall.

Vi indrogo för några år sedan beskickningen i Wien. Det har försakat stort missnöje på platsen, och det har visat sig även ur andra synpunkter vara ytterst olämpligt. Kungl. Maj:t har nu föreslagit beskickningens återupprättande, och det har utskottet enhälligt ansett sig böra tillstyrka. Vad har då denna indragning medfört? Jo, den har medfört betydande kostnader för flyttningsersättning till de diplomater, som måst omplaceras med anledning av indragningen.

När man har den erfarenheten, måste man naturligtvis ställa sig mycket tveksam till de indragningar, som föreslås, och man måste, innan man går med på ett förslag till indragning, känna sig fullt övertygad om, att detta förslag verkligen är hållbart under alla omständigheter och att vi inte stå inför utsikten att efter några år, kanske redan nästa år, återigen ha ett förslag om att beskickningen skall återupprättas.

Hur ligger nu saken beträffande Bukarest? Jo, den ligger på det sättet, att alla i ärendet hörda näringsorganisationer enhälligt avstyrkt beskickningens indragning, att kommerskollegium har avstyrkt och att departementschefen uppenbarligen själv varit ganska tveksam på denna punkt. I alla fall har Kungl. Maj:t nu föreslagit indragning, och jag har nyss hört hans excellens herr utrikesministern i andra kammaren förklara, att en indragning inte kunde försaka några så stora betänkligheter, då det gällde en post på extra stat. Men enligt mitt förmenande spelar detta i grund och botten en mycket liten roll. I utlandet gör det precis samma intryck, om vi indraga en ministerpost på extra stat eller en ministerpost på ordinarie stat. Det bryr sig sannerligen inte det främmande landet om, utan det gör samma intryck där.

Jag sade, att näringsorganisationerna enhälligt avstyrkt indragning. Visserligen är vårt handelsutbyte med Rumänien för närvarande inte så särskilt stort. Om man endast ser på siffrorna, kan det vara rätt så förklarligt, om man tänker sig att indra denna beskickning. Men som det meddelas i statsrådsprotokollet, är det för närvarande utsikter till en ej obetydlig förbättring i förhållandena, och vad Rumänien beträffar så gäller det, som det antydes i statsrådsprotokollet och som hans excellens herr utrikesministern nyss i andra kammaren ytterligare påpekade, att där kan, i motsats till vad fallet är på kanske de flesta andra platser i världen, en diplomat utöva ett särskilt starkt inflytande på handelsförbindelsernas utveckling, därför att i Rumänien handelsförbindelserna i väsentlig grad bero på underhandlingar med vederbörande regering eller regeringsmyndighet, och det är klart, att i ett sådant fall en diplomat, en minister, kan utöva stort inflytande.

Om man verkligen, som herr andre vice talmannen i sitt anförande nyss bestämt höll på, skall gå in för indragning av en beskickning, så måste jag undra, om verkligen Kungl. Maj:ts förslag är det riktiga härvidlag. Hans excellens herr utrikesministern har i statsrådsprotokollet påvisat, att vad Prag beträffar föreligger egentligen inte någon utsikt till att en minister där skulle på något särskilt sätt kunna gagna vår handel, utan det torde även en konsularämbetsman kunna göra. Men i fråga om Bukarest är det något helt annat. Där kan en minister verkligen utföra ett betydelsefullt arbete. Men om det då gäller att slå ihop beskickningarna i Prag och Bukarest, så måste jag för min del fråga: varför skall inte ministern då bo i Bukarest, där han kan göra den största nyttan? I Prag — säger man — kan han ingen vidare nytta göra. Varför skall han då inte bo i Bukarest? Men Kungl. Maj:t föreslår, att han skall bo i Prag.

Därtill kommer ett ytterligare skäl för att indraga beskickningen i Prag och ha kvar den i Bukarest, och det är att Rumänien, vad folkmängden beträffar,

är ett större land än Tjeckoslovakien. Det har tre miljoner invånare mer än Tjeckoslovakien.

Jag menar alltså: om man nödvändigt skall indraga en beskickning, förefaller det mig ligga närmare till hands att indraga beskickningen i Prag eller sammanslå den med beskickningen i Bukarest. För min del vill jag nu inte vara med om någotdera, därför att jag anser, att förhållandena ännu äro så litet stabiliserade, att även om vi kunna räkna med att vinna en viss besparing — hur stor den i verkligheten blir är en annan sak — så måste vi avstå från den för att inte på ett kanske ohjälpligt sätt skada våra näringsintressen i utlandet. Jag måste därför för min del hålla på att de beskickningar vi nu ha bibehållas, intill dess man säkrare kan bedöma behovet.

Vad nu speciellt Rumänien och i allmänhet Balkanhalvön beträffar har ju ministern i Bukarest framkastat tanken på att man framdeles kunde placera en minister i Konstantinopel, som tillika vore ackrediterad i Bukarest, Sofia och Aten. Ja, ministern själv visar mycket tydligt vad motivet till detta förslag är. Han säger, att på så sätt skulle man kunna bibehålla den urgamla beskickningsorten Konstantinopel i stället för att flytta till Angora, som eljest måhända skulle ifrågakomma. Departementschefen avvisar emellertid för närvarande denna sak och, som det synes mig, på mycket goda skäl, därför att för närvarande en sådan anordning inte kan genomföras. Men detta visar ytterligare, hur osäkert allt är, hur litet vi veta om utvecklingen under den närmaste framtiden. Då måste jag säga mig, att det icke är klok sparsamhet att nu göra denna indragning, om vilken vi inte veta, hurvida den kan äga bestånd för framtiden. Vi kanske nödgas att ånyo ta upp beskickningen ett kommande år, och då ha vi endast återigen fått kosta på flyttningssätsning till vederbörande diplomater till följd av omplaceringen.

För övrigt blir nog besparingen i pengar mindre än vad som visas på papperet, ty om ministern i Prag skall ackrediteras även i Bukarest och skall göra någon nytta där, så måste han resa till Bukarest allt som oftast, och det medför inte så obetydliga kostnader. Jag tror sålunda, att den besparing man ställer i utsikt, nog till en del kommer att stanna endast på papperet. Men därmed må vara hur som helst: risken förefaller mig vara alltför stor, för att jag skulle vilja ta den för att vinna en besparing som dock är ganska obetydlig.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan, som andra kammaren redan bifallit utan votering.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Under den tid jag tillhört riksdagen ha åtskilliga förslag till omorganisation av vår utrikesrepresentation ävensom av utrikesdepartementet förekommit. Vid varje tillfälle har det gjorts ansträngningar för att minska omfattningen av kostnaderna på tredje huvudtiteln, och för detta ändamål har än den ena, än den andra ministerposten föreslagits till indragning eller förändring. Men lika regelbundet har det inträffat, att man väckt motioner, däri starkt betonats, att just den till indragning föreslagna posten nödvändigt måste vara kvar; vilken annan post som helst, men den kunde inte röras. Om motionärerna själva funnit på det eller våra diplomater skrivit motionerna, lämnar jag därhän; i många fall vet jag ju, att diplomaternas tid medgivit dem att utveckla rätt så stor verksamhet med att vägleda och handleda riksdagen vid behandlingen av dessa ärenden.

Nu har samma historia upprepats som tidigare. Här kommer Kungl. Maj:ts och föreslår indragning av en beskickning, vilket skulle medföra några tiotusental kronors besparing. Då lägga herrarna pannan i djupa veck och säga: »Vi äro så bekymrade just för den posten, den är så viktig; alla myndigheter, alla näringskorporationer och dylika, som yttrat sig, säga, att den är nödvän-

*Anslag till
beskickningar
och konsulat.*

(Forts.)

Anslag till
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)

dig», ehuru väl, som den förste talaren, herr Nilsson, mycket riktigt anmärkte, samma personer, när man talar med dem en och en privat, nödgas erkänna, att för affärslivet spelar vår diplomati synnerligen liten eller kanske ingen som helst roll; det är den konsulära representationen, som därvidlag har betydelse.

Ser man nu på våra affärsförbindelser med det land, där beskickningen skulle dragas in, och vår export till detta land, så finner man, att det rör sig om bräkdelen av 1 % av hela vår exportsiffra, för ett år endast 0.07 %. Nog borde den konsulära representationen kunna stå ut med att klara av de ekonomiska intressefrågor, som i samband med denna export kunna få betydelse. För inportens vidkommande spelar ju detta — det måste herrarna förstå — ingen som helst roll. Det är textilvaror och dylikt, som importeras, och de komplikationer av ekonomisk art, som därvidlag kunna inträffa, skola ju främst handläggas inom Sverige.

Nu är det ju egentligen på nästa punkt, som själva avgörandet skall ske: i den nu föredragna punkten, är det endast i motiveringen, som detta ärende avhandlas. På sidan 13 återfinnes utskottets motivering till att man avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag i denna del. I händelse nu Kungl. Maj:ts förslag skulle vinna gehör i denna kammare, så skulle motiveringen kunna få följande ändrade lydelse: »De av Kungl. Maj:t föreslagna förändringarna i fråga om Sveriges representation i utlandet hava icke givit utskottet anledning till erinran. Härav följer att utskottet icke kan tillstyrka det motionsvis framförda yrkandet om bibehållande av beskickningen i Bukarest. Då medel till avlöande av chefen för denna beskickning hittills utgått från anslag å extra stat, kommer den minskning, som föranledes av beskickningens indragning, att behandlas under punkt 2:o här nedan.

Under denna punkt, som upptager det ordinarie anslaget till beskickningar och konsulat, får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställas.»

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka, att motiveringen i denna punkt, måtte ändras på sätt jag nu angivit.

Häri instämde herr *Olsson, Oscar*.

Herr Enhörning: Herr talman, mina herrar! Som bekant är vår minister i Mexiko även ackrediterad i Cuba. De sakkunniga anse dock, på grund av de mindre gynnsamma kommunikationsförhållandena mellan Mexiko och Havanna, att Cuba i stället bör läggas under ministrernas i Washington verksamhetsområde men att ett bestämt utlåtande inte på grund av det föreliggande materialet kan avges. Emellertid ha Jernkontoret, Sveriges allmänna exportförning och Stockholms handelskammare kraftigt förordat en dylik omläggning, enär, som de säga, Cubas ekonomiska orientering torde vara helt riktad åt Förenta staterna och den nuvarande anordningen icke synes vara sakligt motiverad. Då kommunikationsförhållandena mellan Havanna och Mexiko äro oegynnsamma, liksom även mellan Newyork och Mexiko, vartill kommer, att resekostnaderna mellan dessa platser äro höga och resorna ta en längre tid i anspråk än mellan Newyork och Havanna, och då handelsförbindelserna mellan Sverige och Cuba under de senare åren rätt betydligt ökats, varvid de svenska exportörer, vilka önska utvidga sina förbindelser med Cuba genom att studera denna marknad och även göra importörernas personliga bekantskap, vilket i dessa tider spelar en särskilt stor roll, måste resa till Cuba via Newyork, så ligger det i öppen dag, att vårt lands minister i Washington bör vara ackrediterad jämväl i Cuba och icke vår minister i Mexiko.

Om svenska kommersiella intressen skola tillgodoses å Cuba, så har härigenom påvisats, att detta kan göras betydligt snabbare via Washington än via Mexiko, dit antagligen en svensk affärsman i trängande fall kan tvingas resa

för att för den svenske ministern klarlägga den sak, som han måste med ministerns hjälp försvara. Då en svensk minister eller en generalkonsul i Newyork givetvis är mer förtrogen med de säregna amerikanska affärsförhållandena än vår minister i Mexiko, och då Cuba numera kan anses stå uti intimt samarbete med Nordamerikas förenta stater, så framgår med all tydlighet den fördel och trygghet, som svenska affärsmän erhålla, om vår utrikesrepresentation uti Amerika jämväl ackrediteras å Cuba. Då dessa förhållanden ligga i öppen dag, så synes mig, att hans excellens herr utrikesministern icke bort dröja med att vidtaga denna förändring, då det är tydligt och klart, att de svenska kommersiella angelägenheterna hava mycket större fördel av en sådan anordning än av den nuvarande, och vågar jag därför anhålla, att herr utrikesministern utan vidare utredning måtte, så snart som överhuvud taget möjligt är, genomföra denna förändring.

Vad nu beträffar beskickningen i Bukarest, så skulle jag för min del ej ha något som helst emot att denna förenades med den i Tjeckoslovakien, d. v. s. i Prag, och att, såsom herr Widell föreslog, det bestämdes, att ministern skulle vara boende i Bukarest. Beträffande åter uttalandet om att beskickningarna i Konstantinopel, Bukarest, Sofia och Aten skulle sammanslås till en, så synes mig, att det är lämpligare och lyckligare att, som det nu är, ministern i Rom även framdeles skulle vara ackrediterad i Aten, och sedan skulle man ju kunna ordna förhållandena på ett sådant sätt, att ministern i Konstantinopel fortfarande skulle bliva kvarboende där och icke överflyttas till Angora och även då måhända representera vårt land såväl i Sofia som möjligen även i Bukarest. I det senare fallet är det klart, att man skulle kunna indraga eller på något annat sätt vidtaga en förändring med ministerposten i Prag, t. ex. förena den med den i Warschau. Därom har jag nu intet yrkande, utan gör jag nu för min del detta uttalande såsom något att tänka på.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Löfgren:** Efter den utgång, som frågan på denna punkt fått i andra kammaren, tjänar det kanske ej mycket till att här vidlyftigt debattera den, men jag skall ändå be att få säga några ord till protokollet i denna sak.

Till en början vill jag med anledning av vad som yttrades av den siste ärade talaren förklara, att jag, som väl torde framgå av propositionen, är helt ense med honom därom, att Cuba torde böra flyttas under vår representation i Washington, och åtgärden kan visserligen måhända vidtagas utan vidare utredning. Dock har frågan ett visst samband med omregleringen i det hela taget av vår representation uti Sydamerika och Mellanamerika. Jag har därför ansett mig böra dröja och taga upp det hela i ett sammanhang, som det förutsattes i propositionen, genom förslag möjligen redan vid denna riksdag, på vilken det emellertid kanske nu lidit för långt, men i varje fall till nästa riksdag.

Vad beträffar herr Kvarnzelius' yrkande, får jag givetvis uttala min avslutning därtill, ehuru jag vill göra en liten reservation mot hans motivering. Herr Kvarnzelius yttrade, att i det hela kunde vår diplomatiska representation ej vara till stort gagn för våra kommersiella intressen, utan därvidlag vilade arbetet förnämligast på de konsulära organen. Ja, även om detta i allmänhet vore riktigt, måste man dock göra några förbehåll, först och främst det, att ministrarna uti Rumänien och Tjeckoslovakien och överhuvud taget i alla de nya östra staterna i Europa ha kommit till just för att understödja våra kommersiella intressen. Dessa ministrar göra på samma gång tjänst såsom v. generalkonsuler, och man har givit dem ställningen såsom ministrar uteslutande med hänsyn till möjligheten att göra sig bättre gällande, eftersom vid förhandlingar med statliga myndigheter, speciellt med dessa länders utrikesdeparte-

*Anslag till
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)*

*Anslag till
beskickningar
och konsulat.*

(Forts.)

ment, endast diplomatiska ombud ha rätt att företräda sitt lands intressen. Det har således varit helt och hållet praktiska hänsyn, som gjort, att man givit dem titel och ställning såsom ministrar. Meningen med utrikesorganisationen i dessa länder är, att de skola fylla konsulära uppgifter, och givetvis böra de också ha den kompetens, som fordras av ett väsentligen kommersiellt organ.

Vad återigen beträffar behovet av en särskild minister i Bukarest med den uppgift jag nyss antytt, är jag angelägen att med några ord få motivera den ställning, som regeringen därvidlag har intagit. Till statsrådsprotokollet den 23 september 1927 anförde finansministern, att det var nödvändigt att inom olika grenar av förvaltningen göra en utredning om de besparingar, som kunde vara möjliga. Den uppmaningen tog jag för min del också ad notam genom tillsättande av en kommitté för dylik utredning, vilken emellertid till sitt lika väsentliga syfte hade att vidtaga undersökning om vissa organisatoriska förändringar. Till denna senare del ligger förslaget från utskottet ännu ej på riksdagens bord, utan det kommer att föreligga först senare. Men i samband med dessa eventuella organisatoriska förändringar gällde det också att se till vad som kunde, särskilt på utrikesrepresentationens konto, besparas. En speciell anledning gavs därtill, genom att hos departementet förelåg en hel del krav från olika håll på åtgärder till representationens utvidgning --- krav på återupprättande av ministerposten i Wien, frågan om upprättande av ett avlönat konsulat på Irland, frågan om en omläggning av vår konsulära representation i Amerika o. s. v. Med hänsyn till alla dessa skilda krav på förstärkning av organisationen var det uppenbarligen nödvändigt, att man såg till, huruvida det ej samtidigt kunde göras besparingar, så att åtminstone vad man hade att lägga ut på det ena hållet, skulle kunna vinnas tillbaka genom en besparing på ett annat håll. Härvid utgick jag från samma mening som herr vice talmannen Nilsson för en stund sedan gjorde sig till målsman för. Jag trodde verkligen inte, att riksdagen gärna skulle reflektera på att inrätta en ny ministerpost utan att allvarligt överväga, huruvida ej en motsvarande besparing skulle kunna göras, så att antalet ministerposter i det hela ej komme att höjas. Dessutom föreligger ju beträffande såväl denna ministerpost som även andra i samma läge den omständigheten, att de äro upptagna på extra stat. Och vid den nuvarande utrikesorganisationens tillkomst förutsattes det, att regeringen och givetvis i sista hand riksdagen tid efter annan skulle granska, huruvida hela den på extra stat satta representationen var behöflig, och då allt efter omständigheterna antingen inskränka den eller göra den definitiv. Hela denna anordning med på extra stat ställda beskickningar är ju ett provisorium.

När jag undersökte huruvida, samtidigt med att beskickningen i Wien återupprättades, en besparing skulle kunna vinnas genom sammanslagning på annat håll, så erbjöd sig i första rummet Rumänien såsom ett till synes lämpligt objekt. Och ehuru jag velat gå fram med den allra största försiktighet, har jag icke ansett, att man på något sätt äventyrade utrikesrepresentationens effektivitet genom att vidtaga den åtgärd, som regeringen här föreslagit.

Jag skall be att såsom skäl för denna mening särskilt få påpeka följande. Redan år 1923 förelåg det en utredning av sakkunniga, som givit det resultat, att beskickningen i Bukarest borde upphöra och läggas till Balkanbeskickningarna under ministern i Konstantinopel. Detta förslag togs ej upp av regeringen i form av proposition till riksdagen, men det berodde icke därpå, att den dåvarande regeringen avvisade tanken på en sammanslagning av beskickningen i Rumänien med annan beskickning, utan uteslutande därpå, att förhållandena nere på Balkan ännu ansågos så pass oreglerade, att man för det dåvarande icke vågade sig på ett dylikt steg. Vidare har alldeles samma resonemang, som i den sista sakkunnigutredningen andragits av herr Nilsson, förts av våra ministrar i dessa trakter och andra, när det gällt att bedöma

frågan. Man har alltså inte fastslagit, att Rumänien vore behöfligt som ett särskilt verksamhetsområde för en minister, men däremot har man tänkt sig, att den lämpligaste anordningen vore en sammanslagning av den rumänska beskickningen med de övriga på Balkan. Och på grund av denna mening har riksdagen tidigare aldrig fått tillfälle att taga ställning till frågan om Rumäniens sammanslagning med en annan stat — den har aldrig fått tillfälle därtill på grund av att det nuvarande läget på Balkan varit tillräckligt oklart för att avvisa tanken. Men nu är det så, att, som jag antytt i propositionen, jag ej alls kan godkänna hela det resonemang, enligt vilket det lämpligaste sättet för Rumäniens eventuella omplacering vore dess förläggande under Konstantinopel eller under Angora. Jag tror, att hela det resonemanget inte är hållbart. Förhållandena hava förändrat sig, både genom att Turkiet fått sina intressen förflyttade väsentligt utom Europa och därigenom, att vad man kallar Balkanmakterna nu utgöra något hela annat än tidigare, så att jag föreställer mig, att om man skall gå och vänta på en omläggning av förhållandena på Balkan till vad som var fallet före kriget, ja, då får man vänta evinnerligen.

Däremot har jag icke kunnat finna annat än att det vore en försvarlig anordning att sammanslå Rumänien och Tjeckoslovakien. Därmed skulle man vinna, att Tjeckoslovakien, som allmänt erkännes icke vara ett tillräckligt beskickningsområde för en minister, skulle få en komplettering, varigenom ministern skulle få full tjänst inom det område, där han är anställd. Det är en fråga för sig, huruvida han i så fall bör vara bosatt i Bukarest eller i Prag: för min del har jag stannat vid att föreslå Prag med hänsyn både till kommunikationerna och mängden och arten av det löpande arbete, som en minister har att sköta i Prag. Det är visserligen sant, att ministern kanske gör mindre nytta ur kommersiell synpunkt i Prag än i Bukarest, på vilken senare plats förhandlingar om koncessioner tid efter annan kunna förekomma, men å andra sidan är han nog för det dagliga arbetet mera behöflig i Prag än i Bukarest. Man kan ju emellertid tveka om, huruvida förläggningssorten bör vara Bukarest eller Prag, men en sammanslagning av de båda länderna till ett beskickningsområde har synt mig vara lämplig och försvarlig, och jag har därför stannat vid den utvägen framför någon annan besparingsåtgärd.

I och för sig har ju utskottet efter vad som framgick av herr Widells uttalande godkänt de utgångspunkter, som i propositionen lagts upp för bedömande av det relativa behovet av olika beskickningsposter. För en beskicknings bibehållande eller upprättande kunna gälla dels direkt politiska, dels kommersiella skäl. I det förra hänseendet vill jag påstå, att några större politiska intressen i Rumänien, hur intressant det än kan vara att följa händelserna på nära håll, ha vi inte, vilka skulle kunna utgöra ett tillräckligt motiv för bibehållandet av en självständig ministerpost där. Vad återigen de kommersiella intressena beträffar, synes det ju av en jämförelse mellan vår handel med Grekland, där vi ingen minister ha, och vår handel med Rumänien, hur pass obetydliga våra förbindelser med Rumänien hittills varit. Men jag ber samtidigt att få vitsorda vad som sades av utskottets ordförande, att på sista tiden synes det ha yppat sig vissa utsikter för en ökning av handelsutbytet med Rumänien, och jag får även vitsorda, att i de förhandlingar, som kunna äga rum mellan våra företag och vederbörande regering, man givetvis har icke så liten nytta av att äga en minister eller en diplomatisk tjänsteman till hjälp, även om vanligen de stora företagen, som det här är fråga om, till god del kunna hjälpa sig själva.

Jag vill, som sagt, i frågans nuvarande läge endast betona, att regeringen enligt min uppfattning haft synnerligen goda grunder för det förslag, som den framställt. Man kan ha olika meningar om den relativa nyttan av den ena eller den andra anordningen. Att ha en minister på en plats innebär givetvis ur vissa synpunkter alltid en fördel. Men då det gällt att jämföra behoven av

Anslag till beskickningar och konsulat.

(Forts.)

Anslag till
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)

representation på olika platser, så har regeringen, som jag finner på goda grunder, för sin del stannat vid att i Bukarest *icke* förefinnes tillräckligt behov för en särskild minister, även om jag inte vill förneka, att han även på denna plats kan vara till nytta för svenska intressen.

Herr **Widell**: Herr talman! Med anledning av hans excellens herr utrikesministerns anförande vill jag endast uttryckligen bekräfta, att det i statsutskottet icke har varit några som helst delade meningar om riktigheten av hans excellens' allmänna utgångspunkter vid bedömandet av behovet av diplomatisk representation på de olika platserna. Det resonemanget tror jag för min del är fullt hållbart och bör följas. Men, när man sedan undersöker förhållandena på varje särskild plats, så kan man naturligtvis komma till olika resultat, som nu i detta fall. Utrikesministern har kommit till ett resultat och statsutskottet till ett annat. Vem som har rätt får framtiden utvisa. För närvarande tror jag, att riksdagen gör klokt i att besluta bibehålla den nuvarande anordningen och icke göra någon förändring.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr **Vennerström**: Då hans excellens herr utrikesministern är i kammaren närvarande, ber jag att till honom få framföra ett önskemål, bakom vilket stå talrika svenska medborgare, visserligen inte hemma i Sverige men i ett annat land, som har rätt mycket med Sverige att göra. Jag vill nämligen på förekommen anledning till hans excellens framföra det önskemålet, att han, vad det gäller den diplomatiska representationen inom ett av Sveriges främsta emigrationsländer, nämligen Kanada, ville göra vad på honom ankommer, så att den svenska representationen där kommer i starkast möjliga anknytning till de svenska befolkningselementen. Det är visserligen sant, att det svenska generalkonsulatet i Montreal befinner sig i utkanten av den väldiga kontinenten, och åt den saken lär ingenting kunna göras, men det vore i alla fall önskvärt, att man från generalkonsulatets sida såge till, att förbindelserna med den svenska befolkningen därute så nära som möjligt upprätthålles.

Det fanns en gång en svensk generalkonsul därute, som nu har säte och stämma i första kammaren, nämligen doktor David Bergström. Han är inte här närvarande och han tar därför säkerligen inte skada till sin själ, om jag lägger en liten blomma för hans fötter å kanadasvenskarnas vägnar och uttalar, att man alltjämt där borta i Kanada behåller honom i gott minne, särskilt därför att han för sin del stod i synnerligen nära rapport med de svenska befolkningselementen. Jag har ingen anledning att gå in på det spörsmålet, huruvida de traditionerna ännu fortleva, men jag skulle, som sagt, ändå vilja understryka, att det vore önskvärt för alla dessa tusentals svenska män och kvinnor, som utvandra, att man i generalkonsuln och övriga konsuler därute kunde se personer, till vilka de kunde vända sig vid inträffande behov.

Sedan skulle jag vilja föra på tal ännu en sak, nämligen att de oavlönade konsulerna inte kunna tala det svenska tungomålet, och när man finner dylika icke svensktalande svenska konsuler i sådana viktiga svenska städer som t. ex. Calgary på Vancouver, må man återigen till hans excellens uttala det önskemålet, att han, när ändring kan ske, även måtte se till, att det blir svensktalande konsuler. Jag tror, att i den mån som Nordamerikas förenta stater minska emigrationskvoten, kommer förvisso Kanada att spela större roll för den svenska emigrationen, och även av den anledningen vill jag ännu en gång å kanadasvenskarnas vägnar understryka de till hans excellens framförda önskemålen.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Löfgren**: I anledning av vad herr Vennerström sist sade ber jag att få hänvisa till propositionen, vari

det på något ställe nämnes, att jag är mycket intresserad av att efter hand, om det är möjligt, utbyta icke svensktalande konsulter mot svensktalande, eller i varje fall norsk- eller dansktalande, för att göra kommunikationen mellan resande eller därvarande svenskar samt de svenska myndigheterna lättare.

*Anslag till
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)*

Också på annat sätt torde det vara möjligt att bättre än tidigare utnyttja de oavlönade konsulerna, och även i det avseendet äro åtgärder vidtagna, vilka jag hoppas skola bära frukt, om inte i morgon dag så i alla fall så småningom.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att därunder yrkats dels att vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt skulle bifallas med godkännande av utskottets motivering, dels ock, av herr *Kvarnzelius*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring i motiveringen, att densamma avfattades sålunda: »De av Kungl. Maj:t föreslagna förändringarna i fråga om Sveriges representation i utlandet hava icke givit utskottet anledning till erinran. Härav följer att utskottet icke kan tillstyrka det motionsvis framförda yrkandet om bibehållande av beskickningen i Bukarest. Då medel till avlönande av chefen för denna beskickning hittills utgått från anslag å extra stat, kommer den minskning, som föranledes av beskickningens indragning, att behandlas under punkt 2:o) här nedan.

Under denna punkt, som upptager det ordinarie anslaget till beskickningar och konsulat, får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställa.»

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wohlin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 29 punkten 1 med godkännande av utskottets motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som under överläggningen påyrkats av herr *Kvarnzelius*.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Widell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 49;

Nej — 53.

Punkten 2.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 211,500 kronor.

*Anslag till
extra personal
i utrikesrepre-
sentationen.*

Anslag till
extra personal
i utrikesrepresen-
tationen.
(Forts.)

På sätt under punkten 1 angivits, hade i en av herr *E. Nylander* inom andra kammaren väckt motion (nr 431) hemställt, att riksdagen måtte besluta bibehållande av svenska beskickningen i Bukarest och anslå härför erforderliga medel.

Under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anfört hade utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till den av herr Nylander väckta motionen (II: 431) till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 239,700 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Kvarnzelius*, *Nilsson* i Gränebo, *Carlsson* i Gävle, *Bengtsson* i Norup och *Olsson* i Kullenbergstorp, vilka i anslutning till sitt uttalande under punkten 1 ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr Nylander väckta motionen (II: 431) till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 211,500 kronor.

Herr **Kvarnzelius**: Jag hemställer om en ändring av såväl motiveringen som också hemställan på denna punkt, så att de måtte lyda:

»Utskottet, som under närmast föregående punkt tillstyrkt de av Kungl. Maj:t föreslagna förändringarna i fråga om utrikesrepresentationen och uttalat sig för avslag å herr Nylanders motion om bibehållande av beskickningen i Bukarest, har funnit, att extra anslaget till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag bör upptagas med 211,500 kronor.

Under erinran härom hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr Nylander väckta motionen (II: 431) till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 211,500 kronor.»

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på den nu förevarande punkten endast yrkats, av herr *Kvarnzelius*, att utskottets yttrande och förslag skulle erhålla följande lydelse:

»Utskottet, som under närmast föregående punkt tillstyrkt de av Kungl. Maj:t föreslagna förändringarna i fråga om utrikesrepresentationen och uttalat sig för avslag å herr Nylanders motion om bibehållande av beskickningen i Bukarest, har funnit att extra anslaget till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag bör upptagas med 211,500 kronor.

Under erinran härom hemställer utskottet, att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr Nylander väckta motionen (II: 431) till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 211,500 kronor.»

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 4.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att sänka ordinarie anslaget skrivbiträden vid beskickningar och konsulat, nu 390,000 kronor, med 10,000 kronor till 380,000 kronor.

*Anslag till
skrivbiträden
vid
beskickningar
och konsulat.*

Utskottet, som icke haft annat att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, än att, då utskottet förut under punkt 2 avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om indragning av ministerposten i Bukarest, förevarande anslag borde i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag ökas med 5,000 kronor till 385,000 kronor, hade i den nu föredragna punkten hemställt, att riksdagen måtte sänka ordinarie anslaget skrivbiträden vid beskickningar och konsulat, nu 390,000 kronor, med 5,000 kronor till 385,000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Kvarnzelius, Nilsson* i Gränebo, *Carlsson* i Gävle, *Bengtsson* i Norup och *Olsson* i Kullenbergstorp, vilka, under hänvisning till sina under punkterna 1 och 2 avgivna reservationer, ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet, att riksdagen må sänka ordinarie anslaget skrivbiträden vid beskickningar och konsulat, nu 390,000 kronor, med 10,000 kronor till 380,000 kronor.»

Herr Kvarnzelius: Herr talman! I anslutning till det beslut, som kammaren förut har fattat, tillåter jag mig hemställa, att i denna punkt Kungl. Maj:ts förslag måtte bifallas av kammaren.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att beträffande den under behandling varande punkten annat yrkande ej förekommit, än att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid denna punkt avgivna reservationen.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 5—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 150 och 153 till statsutskottet samt nr 154 till jordbruksutskottet.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckt motion om viss utsträckning av den proportionella valmetoden vid val inom landsting samt stads- och kommunalfullmäktige m. m.;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

† nr 6, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Eksjö stad;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Norrköpings stad;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Linköpings stad;

nr 33, i anledning av väckt motion angående ändring i grunderna och sättet för markegångstaxornas upprättande;

nr 34, i anledning av väckta motioner angående utredning om anställningsförhållandena för med städnings- och rengöringsarbete hos statens verk och myndigheter på ett stadigvarande sätt sysselsätta personer; samt

nr 35, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Finland avslutat handelsavtal;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Turkiet avslutat handels- och sjöfartsavtal; samt

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, i vad angår vissa slag av mattor;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årliga understöd åt vissa städerskor vid riksbankens huvudkontor;

nr 21, i anledning av väckt motion om pensionsförbättring för viss grupp av musikunderofficerare;

nr 22, i anledning av väckt motion om utsträckning av giltighetstiden för viss övergångsbestämmelse i reglementet för statens pensionsanstalt; samt

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsålder för brigadchefer; ävensom

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om pluggskolans omvandling till en karaktärs-, kunskaps- och yrkesskola samt likvärdig fostran av landets ungdom till högre utbildning.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.47 e. m.

In fidem
Lode Wistrand.